

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

HOLBÆK AMTS ØKONOMISKE SELSKAB

1812-1987

HOLBÆK AMTS ØKONOMISKE SELSKAB

1812-1987

JYDERUP

1987

Følgende har ydet bidrag til udgivelse af selskabets 175 års jubilæumsberetning:

SPAREKASSEN NORDVESTSJÆLLAND
DEN DANSKE BANK
HANDELSBANKEN
PRIVATBANKEN
PROVINSBANKEN
ANDELSBANKEN
SPAREKASSEN BIKUBEN
SPAREKASSEN SDS
KREDITFORENINGEN DANMARK
AKTIESELSKABET DE DANSKE SUKKERFABRIKKER
NIELSEN & SMITH A/S
NOVO INDUSTRI A/S

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	præsidenten, kammerherre *Jørgen Greve Ahlefeldt-Laurvig,* Eriksholm.	5
Mini-biografi	fhv. præsident, godsejer *Ib Lemvigh,* Algistrup	7
Kronik	kammerherre *Erik Dinesen,* Kragerup Gods	9
Kvægbrug	konsulent *Frode Mortensen,* Holbæk	21
Svineavl	proprietær *Hans Walther,* Pedersminde	25
Planteavl	konsulent *Peter Bækgaard,* Jyderup	29
Regnskab og økonomi	konsulent *Ole Halvorsen,* Jyderup	32
Skovbrug	skovrider *Aage Schwartz,* Hjembæk	35
Ejendomsoversigt		40
Ejendomsbeskrivelse		41
Embedsmænd og medarbejdere i perioden 1962-87		94

Præsidenter
Vicepræsidenter
Udvalgsformænd
Konsulenter
Øvrige medarbejdere

FORORD

1987 indvarsler endnu et af de mange jubilæumsår, som det gamle Holbæk Amts økonomiske Selskab har oplevet, idet vi i år kommer til at fejre vort 175 års jubilæum.

Selskabet har igennem de mange år kunnet opleve opgangs- og nedgangstider for dansk landbrug, men det er tvivlsomt, om der er nogen periode, som kan opvise en så stor omvæltning, som de seneste 25 år har budt os på. Udviklingen er gået med stormskridt, og hvad der var »god latin« for kun få år siden, må nu antageligt betegnes som værende forældet viden og kunnen.

Den mest skelsættende begivenhed for det danske landbrug inden for de seneste 25 år er vel, at vi blev optaget i fællesmarkedet efter mange års håben og forventninger. I årene umiddelbart før optagelsen oplevede vi de gunstige betingelser vore værste konkurrenter havde, og dette øgede yderligere vore forventninger. Senere, da vi selv var kommet med, begyndte overproduktionens spøgelse at kikke frem, og i dag er de enorme overskudslagre med til at bekymre de fleste praktiske landmænd, for ligegyldigt hvad produktionsgrenen end er, så synes det som om det frie initiativ har været med til at øge produktionsevnen.

Benyttelsen af plantebeskyttelsesmidler har været en slags »lampens ånd« for landmændene i samme periode. Den har sammen med forøget gødskning hjulpet os til hidtil ukendte resultater. Men omverdenens opmærksomhed er i særlig grad blevet koncentreret om de uheldige bivirkninger, snarere end at man har glædet sig over, at det er lykkedes at fremstille varer i rigelig mængde til rimelige priser.

Livet på landet er blevet meget anderledes i de seneste 25 år. Omkring 1962 var der stadig beskæftiget adskillige medarbejdere på de enkelte bedrifter. Der var reminiscenser fra ældre tiders landbrug at spore, hvor man end kom. Nu er landmanden i langt de fleste tilfælde ene om arbejdet på gårdene. Meget er blevet gjort lettere for den enkelte, men alt afhænger nu af, om den enkelte landmand har fysik til at kunne tåle alt, hvad der bliver lagt på hans skuldre. Efter endt arbejde i mark eller stald eller begge dele, så venter der adskillige timers arbejde bag skrivebordet, enten for at føre regnskaber, eller for at sætte sig ind i de mange nye produkter, som bliver tilbudt, for at øge omsætningen.

Der er ganske vist mulighed for konsulentbistand eller hjælp fra andre rådgivere, men det er en kolossal belastning, der hviler på den enkelte inden for erhvervet, og fejldispositioner rammer altid hårdt. Hvis man så endelig har fundet frem til højtydende stammer, kan en streng vinter eller tørke i vækstperioden få alle beregninger til at falde sammen.

Det ville være en glæde, om man kunne give »gnisten« videre til næste generation, og opfylde den med de forhåbninger man selv havde i ungdommen, men i tider, hvor de fleste erhverv taler om at sænke arbejdstiden, er det

vanskeligt at finde muligheder for at gøre det samme inden for vort erhverv. Vi ved alle, hvor vigtigt det er at udnytte gunstige betingelser, og inden for vort erhverv er det umuligt at indordne sig efter klokkeslettet. Det er vanskeligt at påpege de helt store lyspunkter inden for erhvervet, hvor næsten alting står og falder med den enkeltes indsats. De fleste landmænd har for længst opdaget, at om der ikke er to indtægter til at få tingene til at løbe rundt, så kan opgaverne næsten forekomme uoverstigelige.

Kravene til os kommer også fra vore medmennesker, som ønsker denne eller hin produktionsmetode skal forkastes til fordel for en anden. Begreber som burhøns og tremmekalve kendtes ikke særligt herhjemme for 25 år siden. At man er bange for, hvad vi sprøjter med, er der næppe noget at sige til. Man er ængstelige for, hvad vi benytter i staldene og på markerne, og det kan ikke undre nogen. Man må dog heller ikke se bort fra, at langt de fleste landmænd er omkostningsbevidste, og helst undgår en for stor regning på medicin, kemikalier eller gødning, som muligt er en fordyrende faktor i en tid med dalende produktpriser.

Jubilæumsåret ser erhvervet i støbeskeen, og der vil ske meget endog i en umiddelbar fremtid. Hele landbrugets struktur vil blive lavet om, og begrebet marginaljord vil være med til at ændre landskaberne så meget, at mange nok vil have svært ved at kende selv vante omgivelser. Det, vi må sætte vor lid til, er, at man vil tilpasse lovgivningen i takt med udviklingen, således at restriktioner ikke kommer til at hæmme de faktiske forhold, der styrer den udvikling, som forhåbentlig bliver til gavn for produktionslandbruget.

Eriksholm 1987

Jørgen Ahlefeldt Laurvig

MINI BIOGRAFI

I 1959 havde jeg den store glæde at overtage Algistrup efter min faster professorinde Ellen Lundsgaard, og overtog driften i foråret 1960.

Jeg følte det som en helt naturlig ting at søge optagelse i Holbæk Amts økonomiske Selskab. Det var på daværende tidspunkt ikke blot at tage telefonen og bede om at blive medlem. Nej, man skulle have et medlem af Selskabet til at anbefale sig. Det gjorde daværende vicepræsident, kammerherre S. A. Timm, Aggersvold, og jeg følte det virkelig som en stor ære og glæde at blive optaget. Der gik ikke mange år, før end jeg blev bedt om at træde ind i husdyrbrugsudvalget, det var i 1963, under skovejer Frede Jensens formandsskab.

I 1970 blev jeg bedt om at træde ud af dette udvalg og ind i planteavlsudvalget, hvor jeg samtidig blev dets formand, da godsejer J. F. Bøttger, Dragsholm, ønskede at træde tilbage efter 24 år i formandsstolen.Det var et dejligt udvalg at arbejde med, jeg havde en strålende støtte i konsulent Tvergaard, og senere i konsulent P. Bækgaard, som vi ansatte i 1970. Efter 4 år, som formand for dette udvalg, henvendte præsidenten, godsejer Poul K. Prahl sig til mig i foråret 1974, om jeg kunne tænke mig at afløse ham i præsidentstolen, da han ønskede at trække sig tilbage.

Det var med megen stor betænkelighed, at jeg accepterede denne post, dels fordi jeg syntes, at jeg var for ung, og dels fordi jeg var skeptisk, om jeg nu ville være en værdig afløser for den række af prægtige mænd, der havde haft denne ærefulde plads.

Selskabet var i den situation, at både præsident og vicepræsident ikke ønskede genvalg. Vicepræsidenten, godsejer Ole Junker var blevet ny borgmester i Bjergsted kommune. Den nye vicepræsident blev hofjægermester Allan Hastrup, og vi havde et fortrinligt samarbejde i de næste 6 år til 1980, hvor Hastrup blev afløst af proprietær Torben P. Smidth, Hallebygård, også dette samarbejde gik fortrinligt. Dertil må ikke glemmes den dygtige stab af faste medarbejdere, vi havde på kontoret.

Det kan ikke undgås, at der i en 12 årig periode vil ske forandringer og udvikling. Vi fik rationaliseret på vores mødeform, dels opgav vi vore efterårsmøder, vi lavede generalforsamlingerne om fra maj til marts. Vi lavede mødetidspunkterne om fra eftermiddag-aftenmøder (med middag) til formiddag-eftermiddagsmøder, afbrudt af en frokostpause. Vi valgte det skønne gamle Dragsholm slot som mødested i stedet for Bromølle kro.

I gamle dage havde vi på vore generalforsamlinger én beretning fra præsidenten og en miniberetning fra hver af udvalgsformændene. Dette ønskede man lavet om til en samlet beretning fra præsidenten, som derved også havde frit slag til at brede sig over hele landbrugssituationen.

Udadtil intensiverede vi vort samarbejde med vore naboforeninger, hvor vi holdt et mini formandsmøde på skift i de respektive foreninger hvert halvår. Dette var en naturlig følge af det samarbejde, der var kommet i gang valgene imellem, og som i dag har udviklet sig til et godt og frugtbart samarbejde i gl. Holbæk amt. Der kommer vel en dag ad åre, hvor det er én stor forening?

På Sjællands-plan har der været mange mere eller mindre spændende møder for formændene, men det er som om, at det har øget solidariteten inden for landboforeningernes medlemmer. For første gang i historien har man demonstreret fysisk over for regering og folketing. Her tænker jeg på den landsomfattende demonstration, man havde i alle større byer, hvor egnens landmænd kørte med traktorer i kortege til de respektive rådhuse og afleverede protestskrivelser mod landbrugspolitikken til borgmesteren.

Hvad skete der mere i denne periode?

Vi var kommet godt i gang med medlemsskabet af Fællesmarkedet, til stor glæde i begyndelsen, hvor vi absolut fornemmede en bedre indtjening, men glæden var kort, det varede ikke længe førend skatteministeren fik sine alt for lange fingre ned i denne bedre indtjening og genindførte jordskatterne, som vi efter megen polemik var kommet af med i tresserne. Formueskatten blev strammet endnu engang, særafgiften på 7 ‰, jo, der er gjort meget, for at landbruget ikke skulle have det fornuftigt efter medlemsskabet.

Der kom en ny landbrugslov, som for mange at se var ringere end den tidligere. Miljøgalskaben tog sin begyndelse, og med alt det, der er trukket ned over landbruget, har vi haft en periode med nok de fleste tvangsauktioner, vi nogen sinde har oplevet. Vi fik i den samme periode rekord i rente-niveauet, folketingsvalg næsten hvert år.

Vi oplevede i den samme periode en alvorlig M og K syge, der tog sin begyndelse på Fyn, heldigvis blev den begrænset til dette område, men det betød totalt forbud mod eksport af kød, hvilket var et hårdt slag for økonomien.

Vi har også haft glædelige oplevelser, da vi i 1984 fik vel århundredets høst, det var enorme udbytter, man hørte om, både på god og dårlig jord.

Disse gode resultater, vi har haft de senere år, har jo så betydet større lagre med en medansvarsafgift til følge. Mælkesektoren har prøvet dette i et par år.

Landbruget har altid fået skyld for at klage mere eller mindre, men efterhånden, som man har gennemlevet en del år inden for dette erhverv, opdager man, at der har været grund til det.

Ib Lemvigh

Glimt fra et aktivt landbrugsliv 1945-87

I anledning af Økonomisk Selskabs snarlige 175 års jubilæum, har præsidenten bedt mig om at skrive lidt løst og fast om udviklingen for de store og mellemstore brug i de senere årtier.

Det er en spændende opgave og en udfordring, og jeg ved, at der er mange, som kan huske adskilligt længere tilbage. Da mit erfaringsgrundlag hovedsageligt stammer fra driften af Kragerup, må jeg nødvendigvis hente adskillige eksempler derfra, og beder derfor læserne om undskyldning for dette.

Der er dog ikke andet for, end at gribe om nælden og tage det store spring ud i det kolde februar-vand med hovedet først.

Dagligdagen i min barndom var stærkt præget af dyrene. Dette var nok tilfældet i alle brugsstørrelser. Der var virkelig mange køer og svin på alle gårde, dertil kom så et betydeligt antal heste, der var høns, kyllinger, gæs, ænder, og hvad ved jeg, som bidrog til dagliglivets fornødenheder.

Det næstmest karakteristiske var nok det antal mennesker, som var beskæftiget med at passe dyrene, landbruget og hinanden. En blot mellemstor landhusholdning med elever og karle havde mindst 2 unge piger som medhjælpere i huset til at få det hele til at funktionere. Inclusive ejeren og hans familie var der ofte 12-15 at bespise på en større bondegård. Kom man op i herregårdsstørrelsen, skulle der ofte købes ind og disponeres for op til ca. 30-40 personer. Et ikke helt lille arbejde for en husmoder, som oftest var ejerens eller forpagterens kone. Men retfærdigvis skal nævnes, at så var der også både husjomfru, køkkenpige, stuepige, evt. barnepige, og gårdskarlen kom med brænde til komfuret samt fjernede affald. Kun på de aller største gårde, eller hvor hustruen var noget til års, havde husjomfruen den samme udstrakte funktion, eller husholdningen rangerede under forvalterens eller inspektørens hustru.

Som nævnt, var det nok dyrene og deres trivsel, der optog landmanden mest, men arbejdet i marken kom ikke derfor decideret i anden række. Alligevel var arbejdet med dyrene nok det mest krævende, idet der gik megen tid med pasningen af disse samt med at få kørt hø, korn, halm, roetop, roeaffald m.m. ind. Dertil kom så gødningens behandling, kørsel, ajlens udspredning, pasning af hegn og andre gøremål i forbindelse med en besætning.

Det udlagte areal til dyrene var på mange gårde op til 1/3 af det samlede, og havde man lavet en moderne analyse, var man nok kommet til det resultat at halvdelen eller mere af den samlede arbejdsmæssige og økonomiske indsats gik på og til den animalske produktion.

Hvorvidt det var pengene værd, var der ingen der regnede på, og nok aldrig nogen der vil finde ud af.

Ikke mindst belgierhestene var af betydning, måske nærmest at betegne som en speciel sag i Vestsjælland. Der var mange landmænd, der gik meget ind for ikke alene at specialisere sig i brug og opdræt af belgiere, men også at handle med avlsdyr, udstille dem på skuer, og »entusiastture« til Belgien var dengang som ture i dag til de store maskinudstillinger i Frankrig, England og Tyskland.

Navne som »General Gamelin«, »Joubert«, »d'Horlebecq«, »Mussolini de Dansonspenne« m.m. vil mange af de ældre nok kende, mange vil måske endog få en tåre i øjet ved at tænke på disse prægtige dyr, der var mange landmænds, elevers og karles venner så langt ud, at selv familien ofte kom i 2. række. Når der blev »lyst af« i stalden ved sengetid, fik dyrene nok ofte et blik så kærligt, at det ville have glædet familien meget.

Hestene vandes på Kragerup.

Uanset de mange beskæftigede, og de, efter vore dages målestok meget dårlige arbejds- og boligforhold, var der de fleste steder et godt arbejdsklima. For mange, ikke mindst jeg selv, var det ufattelig hårdt, men det var alt jo den gang, ikke mindst soldatertjenesten, og man tog det i stiv arm. Kæft, trit og retning var ikke blot ord. Det blev praktiseret, og demokrati på arbejdspladsen, kommunikation og motivation m.m. var utænkeligt af den simple grund, at det var ukendte begreber.

Da jeg startede på Kragerup i 1960 og naturligvis, som i masser af år derefter mødte op ved arbejdstids start - selv den gang op til 11 timers dag, hvis hestene skulle passes godt - for sammen med forvalteren at planlægge dagen, blev jeg mødt af en skare meget utilfredse medarbejdere. Det drejede sig om meget, men først og fremmest om de dårlige boligforhold. Jeg lovede forbedring i anciennitetsrækkefølge, og vi startede op med 2-3 håndværkere. Efter at vi var begyndt, hørte jeg aldrig kritik, og selv om der gik mange år, inden vi blev færdige, kom der kun småbemærkninger, hvilket jeg var meget taknemmelig

for. De fleste 2 familie huse blev lavet om til én familie huse med garage, og fungerer den dag i dag rimeligt godt efter diverse »forskønnelser og justeringer«, med centralvarme og eller store brændeovne, hvortil brændet købes på selvskoverbasis med rabat til ansatte. At skabe gode boligforhold til ansatte og lejere har altid ligget mig meget på sinde, og har vel ikke alene for mig, men for alle store gårde, alt andet lige, været en stor og belastende post på regnskabet.

De unges uddannelse var, og er jo stadig et stort og vigtigt kapitel. Flere havde elever og karle, som man den gang kaldte det, nu hedder det ugifte medhjælpere, end tilfældet er nu. De unge blev behandlet og vejledt efter tidens regler, og det sagde den gang ikke meget. Så sent som i 50'erne var kamrene et simpelt rum, ofte med en trækasse med hø som seng. Varmt vand var der normalt ikke adgang til, og en ordentlig »hovedrengøring« skete ofte i malkerummet, hvor en spuleslange gjorde underværker.

Erik Dinesen elev på Helsingegården 1945.

Jeg husker, hvordan John Hellemann Olsen og jeg nød et koldt bad på denne måde, især efter kløvertærskning, som var det værste, der fandtes. Det var hos den kendte og dygtige proprietær Holger Nielsen på Helsingegården, formentlig i 1946. Kosten den gang var »gris på 100 måder«, men vi overlevede. Værre var det, da jeg i en af de virkelig kolde vintre kom til den kendte konsulent Kristensen på Møllegården ved Høng, og fik et gavlværelse. Trods de

bedste anstrengelser fra den venlige familie havde jeg mest lyst til at overnatte i kostalden, hvor jeg arbejdede.

Et af lyspunkterne var en gammel håndbetjent grammofon, hvor jeg kunne glæde mig over Tommy Dorsey og Artie Shaw, for ikke at glemme Benny Goodman, når de barske vilkår var ved at tage modet fra mig.

Elevarbejdet var nok det kedeligste arbejde på gårdene, her kunne man, om man var særligt uheldig, komme til at arbejde med eksempelvis radrensning i et par måneder. Korn- og halmkørsel kunne også tage meget lang tid. Når så det var overstået, så var det de store møddingers tur til at blive tømt, gødningen skulle spredes, og det foregik med håndkraft. Pløjning var også et af de mere ensformige arbejder. Det kunne se imponerende ud på de store gårde, når de mange spand rykkede i marken for at pløje, men med den ene fure datidens plove trak, så tog det kolossalt megen tid. Når så eleverne efter en lang dags arbejde i marken kom hjem, og om aftenen skulle tage hen og høre de lokale landbrugskonsulenter fortælle om afgrøder, regnskab, kvæghold og lignende, så var det ikke en lydhør skare, som mødte underviseren. Varmen og trætheden satte selv de mest lærevillige langsomt ud af spillet.

Om skolebænken - flere ophold i udlandet eller andet havde gavnet os mere, ved jeg ikke, men de, der var heldige at få en god forvalterplads, lærte meget og et længere ophold i hæren ligeså. Det gav lederegenskaber og menneskekundskab.

Bygningerne til landbruget er vel egentlig ikke blevet forbedret i tilnærmelsesvis så høj grad i de sidst 40 år. Det bedste bevis er vel nok, at mange ved ret simple ændringer udmærket kan bruges den dag i dag. Et godt hus, der kan opstilles på én dag i varige materialer, er jo ikke opfundet. Ej heller luftboblen, plastkuplen eller hvad ved jeg??. Vi mangler meget her. Vi stiller stadig radiatorer op, som vi gjorde ved århundredskiftet. En overgang brugte vi naturens materialer til at fyre med, så kom olien (i øvrigt også naturens materiale), og nu går vi tilbage til det helt oprindelige nemlig træ, halm, koks, og kul. Hvem siger fremgang??.

Revolutionen i landbrugets maskinpark var fantastisk spændende og blev uhyre lærerig. Jeg tror aldrig, samfundet vil komme til at opleve en udvikling, der kan sammenlignes med den, der skete fra 1950 til 1980. Ikke mindst Vestsjælland nød godt af udviklingen. Det er jo »stenet« land. Udløserploven, hvor hver plovfure automatisk gik op ved møde med jordfaste sten, var os virkelig til gavn. Ammoniakken gav os langt bedre og billigere mulighed for brugen af N gødning, og Vestsjælland er vel den landsdel, der har været mest trofast overfor ammoniakken, specielt fordi den i de tørre perioder, vi kender alt for godt, havde en langt bedre virkning. Maskineriet i de mange roemarker blev støt, omend langsomt udviklet, og meget hårdt arbejde taget fra medhjælperne. At det kun er ca. 40 år siden, at roerne blev taget op med hånden og samlet i bunker, hvorefter toppen, der var snittet af med en kniv, der mere lignede det, indianerne brugte, når de ryddede urskov, end et dansk »landbrugsredskab«,

også blev samlet i bunker, er nærmest ufatteligt i dag. Alt kom hjem henholdsvis til køerne og sukkerfabrikken, men det var mange læs i små vogne. Så kom de – i første omgang hestetrukne aftoppere og roeoptagere, og endelig blev det relativt fornuftigt organiseret, omend jeg husker, at kvaliteten i mange år ikke var højere, end at der kørte en roeoptager i marken på Kragerup, en stod i forpløjningen og ventede på sammenbruddet, og den tredie var konstant i smedien.

Kornet blev selv i 40'erne ofte høstet med heste eller traktortrukken selvbinder – ja endog langt ind i 50'erne. Når man kørte kornet hjem, var et stort problem at finde de kraftigste handsker for ikke at få tidseltorne i fingrene. Jeg husker, hvordan læssene blev større og større grundet bedre vogne og mere kunstfærdige metoder, men de havnede stadig i tærskeladen, og negene blev stadig bragt med høtyv fra laden til tærskeværket.

Først var det lokomobilerne, senere stationære traktorer og endelig elektromotorer. Så kom den spæde begyndelse til marktærskningen, og den startede med et transportabelt tærskeværk. Dette var ikke nogen succes, og straks efter kom mejetærskeren. Den svenske Termænius og den amerikanske Massey Harris var de første, og det gik egentlig meget godt. Varen var ikke dårlig og kapaciteten ej heller, men alle de »forbandede« sække, der lå på marken, var nok det, der gav landmanden det største arbejde. Snart kom bedre maskiner frem, jeg husker fra min tid som forpagter på slægtsgården Wiffertsholm, hvor jeg startede i 1955, at det mest sensationelle var da Claas mejetærskeren (75-100.00 kr.) kom med en maskine, der kunne tage rug op, der lå totalt »i leje«. Det var enestående. Hvorfor mellemstore og store landbrug den dag i dag ikke kan finde ud af en samarbejdsform, eller en maskinstationsløsning, når det drejer sig om maskiner til 1,5 million – er mig komplet uforståeligt, men må stå for egen regning, omend jeg gerne så netop denne sag diskuteret i vide kredse.

Redskaber til behandling af jorden er et svagt kapitel, idet jeg personlig synes, der er sket alt for lidt i mange år. Der er kommet bedre og stærkere ting frem, men man burde være i stand til at producere noget, der er endnu bedre og endnu stærkere. Her kan jeg ikke undlade at nævne de stenede forhold netop i Vestsjælland. Man vil dog nok se en ny udvikling, når halmafbrændingsproblematikken virkelig slår igennem.

Gødningsspredningen siges at være uhyre forbedret. Jeg mener ikke, at den gødningsspredning, der sker i dag, er forbedret ret meget fra de første Nordsten tallerkenspredere kom frem. Men måske var den allerede den gang så god, at den ikke behøver være »så meget bedre«. Jeg tror, det er maskineriets størrelse, kvalitet og nemhed at omgås, der sigtes til, når man taler fremgang, og ikke så meget præcisionen.

Et af de felter, hvor der er sket kolossalt meget i de årtier, jeg søger at beskrive, er med hensyn til marksprøjtning, hvor bekæmpelsen af skadedyr og plantesygdomme er blevet bragt anderledes i system end de håndtrukne tønder med bordeauxvædske, som var de moderne sprøjters tidlige forfædre. Jeg gør mig forhåbninger om, at der er langt til den endelige udformning af sprøjterne. Med

de stigende kemikaliepriser og den ønskede lavere dosering af disse midler, er der store ønsker fra landbruget om at anvende mindst muligt med bedst mulig effekt.

Sammenlignet med andre landes landmænd er vi nok forholdsvis konservative herhjemme, men med de øgede krav til effektivisering og med miljøkravene oveni, så skal de danske landmænd jo være umådeligt vågne for ikke at sakke agterud i forhold til andre europæiske kolleger.

Jeg ville gerne slutte dette afsnit, som alle foreningens medlemmer ved altid har interesseret mig voldsomt, med at omtale det nok vigtigste område nemlig vore traktorer. Før krigen var der, hvad mange måske ikke tænker over, masser af traktorer. De var blot stationære. Hvor mange der husker navne som »Overtime« (først produceret i 1916) - og i øvrigt op til krigen placeret på Kragerup, »Parret« fra 1917, »Ruston« fra 1929 - den var endog mobil, »Victoria« fra 1918, »Wallis« fra 1915 - også mobil - »International« med fra 1916, »Munktell« med mange flere. Den første traktor, der kunne pløje, og dog lave et pænt stykke arbejde, kom i 1903. Ja, der er så meget, man ikke tænker på, men ikke nok med det, læser man de gamle landbrugsbøger, vil man nikke genkendende til et utal af maskiner, redskaber og dyrkningsmetoder, der på mange måder har uhyre mange lighedspunkter til dagligdagen i 1987.

Den almindelige traktor - i dagens forstand - havde vi først i Danmark umiddelbart efter krigen på Marchall hjælp basis (det amerikanske samfunds hjælp til Europas genopbygning).

Disse traktorer tjente os godt, og jeg vil blot nævne de fabrikater, der er ret ukendte i dag, nemlig Oliver, Allis Chalmers, Lanz Bulldog, Munktell,

Hanomag, Fendt, Fahr, Kramer, M.A.N., Minneapolis Moline, Steyer m.fl. (Ikke alle kom fra USA).

Den velfungerende hydraulik kom med den lille grå Ferguson og var en lille revolution.

Samtidig begyndte Bukh fabrikken i Kalundborg at sende traktorer ud, og disse blev ikke mindst i Vestsjælland meget populære. Da produktionen efter mange år ophørte, var Bukh lige ved at have den idelle traktor til de store gårde fremme med 4-hjulstræk, god kvalitet og mange hestekræfter. Det var uforståeligt for de fleste, at en så god og danskelskende mand som A.P. Møller lukkede for traktorproduktionen i Kalundborg, omend skibsmotorerne fortsatte.

Der var på det tidspunkt stor diskussion om det fornuftige i at investere i de såkaldte »store« traktorer.

Det, man den gang regnede for en stor traktor, er nærmest at sammenligne med en herregårds mindste i dag, men som sagt gik bølgerne højt. Skulle det være helt op til 100 hk (et stort tal den gang), skulle det rigtige vise sig at være træk på alle 4 hjul, og skulle disse hjul være lige store - eller hvad???

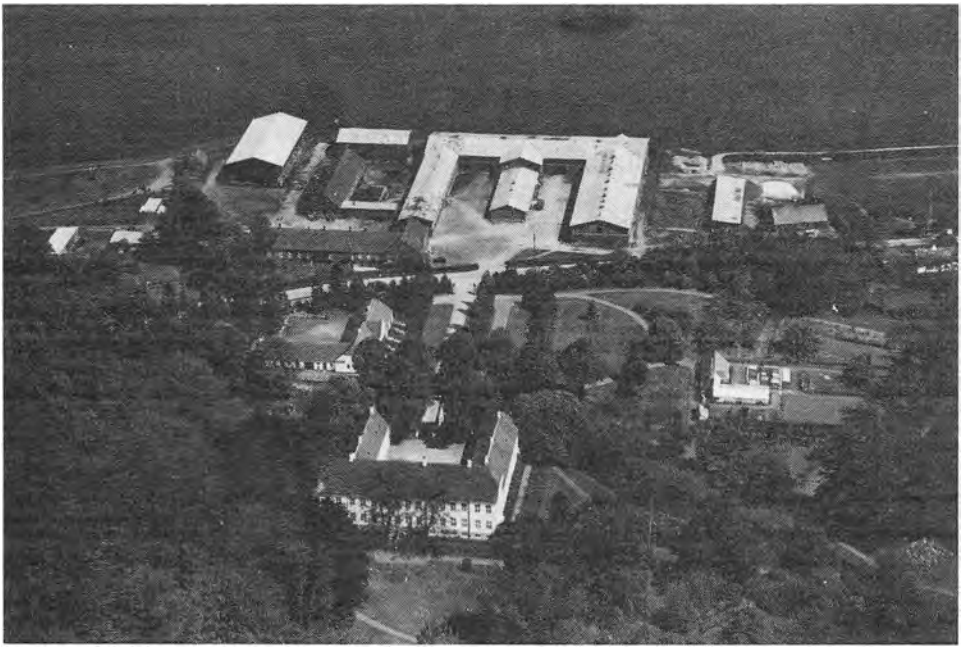
En mand som Willy Olsen på Bygholm arbejdede meget med, og gjorde meget for de større brugs mekanisering, og han sagde den gang at træk på små forhjul kun gav det mere, som dækkene vejede plus vand i samme. Det skulle vise sig at være en anelse fejlbedømt.

Jeg har omtalt mejetærskere, roeoptagningsudstyr, plove, vogne og traktorer, men jeg må også kommentere den »indendørs« mekanisering. Alle er kommet et meget langt stykke væk fra trillebøren og den lille hestetrukne ajletønde, og selv om jeg ikke er »kvægmand«, kan jeg ikke udelukke en enorm ros til de maskinfabrikanter, der har hjulpet de, der har haft og stadig har animalsk produktion. Det er et område, hvor der er sket enorme forbedringer.

Kornets behandling fra mejetærsker til salgsvare eller eget forbrug har i mange år været en vekselvirkning imellem eget arbejde og »lønarbejde« hos kornhandleren.

Det var nemt og billigt at sende alt »i hovedet på« købmanden, og det blev udnyttet i stor udstrækning. I dag er det naturligt selv at indveje, tørre, konditionere og endog rense salgsvarer. Der var allerede umiddelbart efter sidste verdenskrig plantørringsanlæg og kontinuerlige anlæg at købe, og det var også muligt at få en arkitekt til at få et anlæg »op og stå« men man havde jo ikke regnet med den store maskinkraft og de stadig stigende udbytter, så inden ret længe var alle tørrerier, alle porte, alle indtag, alle elevatorer, og ikke mindst alle siloer og rum for små, og udskiftning og ombygninger måtte til. Det er egentlig først i det sidste tiår, at de omtalte anlæg er blevet så automatiserede, kontrollerede og sikrede ved brugen af den nye teknologi, at man kan tage det helt roligt, og ikke være bange for sammenbrænding, for vådt eller for tørt korn. Det sidste kan jo koste mange penge. Ejeren eller forvalter kan fra sit skrivebord dirigere det hele, og det er såmænd ikke så dyrt endda.

Udviklingen i markdriften, det de fleste af os lever af i dag, kunne jeg bruge 100 ark til at beskrive. Da jeg overtog driften i 1960, sagde daværende forvalter

Kragerup ca. 1940.

Laursen, en meget tro mand, som var her i masser af år, og elskede sit job, sine medarbejdere og sit herskab, til mig: Erik, du overtager de tusind søers land. Det var desværre korrekt. Første forår kørte vi udenom mindst 100 små og store udyrkelige områder. Det kan vi ikke leve med, sagde jeg, og i de næste mange år hoved- og detaildrænede vi de 2/3 af godset. Det samme skete mange steder på egnen, og hvor var det godt, at så mange tog dette initiativ. Gravemaskinen var gudskelov opfundet, men som et kuriosum kan jeg fortælle, at jeg har set og tydeligt husker (sidst i 30'erne) og på de store dybder, en mand der lagde jord op med skovlen til en mand, der lagde jord op med skovlen til en tredie, der så kunne placere jorden på marken.

Dræningen betød mere end alt andet et forbedret udbytte, og i 1960, 61 og 62 høstede vi her henholdsvis 18½, 20 og 22½ fold korn i snit. I 1983, 84 og 85 høstede vi 33, 35½ og 30 fold i snit.

Men vi må ikke glemme de dygtige konsulenter, hvis virke vel egentlig først slog igennem efter krigen. Vi må ikke glemme vore fremragende forsøgsstationer, der bidrog med mange gode sorter, ikke alene af korn, selv om meget naturligvis kom fra udlandet, specielt Sverige og England. Senere kom Frankrig ind i billedet og revolutionerede hvedeudbytterne med Capelle Desprez, Nord Desprez m.fl. Der er lang vej fra en morsom folder: »Såsæd 1927 - Bromme Mølle ved Svend Høyer«. I denne omtales priser for såsæd, inclusive »en god sæk«. Prenticebyg - 25 kr. pr. 100 kg. Gl. dansk byg - 25 kr. pr. 100 kg. Binderbyg - 25 kr. pr. 100 kg. Priser, der nok lå noget over, hvad landmanden fik for egen høst.

SAASÆD 1927

BROMME MØLLE

SVEND HØYER

Post- og Vareadresse:
SVEND HØYER, Bromme Mølle,
Munkebjergby Sj.

Post- og Vareadresse:
SVEND HØYER, Bromme Mølle,
Munkebjergby Sj.

Telefoner: Bromme Nr. 1 og 77.

Men der kan også købes: Gul Næsgaard havre, Ligowohavre og Guldregnhavre, og der kunne købes ren superfosfat (18 %) til 6,50, kali til 14,50 og som det dyreste chilesalpeter og norgessalpeter til ca. 24 kr.

Vi må ikke underkende den enorme støtte, vi som landmænd har fået fra den faglige og økonomiske rådgivning, stort set formidlet gennem de danske landboforeninger. Vi må ikke glemme de fantastiske resultater forbedret gødning, og ikke mindst forbedrede kemikalier, der er blevet omsat til praktisk udnyttelse og gavn hos os landmænd. Vi har fået faglige møder, kurser,

seminarer, udflugtsmuligheder og sammenligningsmuligheder med andre landmænd, der har været uhyre værdifulde, og forhåbentlig vil fortsætte, så vi om 10-20 år får endnu mere gavn af rådgivningstjenesten. Der var langt fra svingploven til den 12 furede plov, og der var langt fra nikotin i drivhusene og natriumklorat i landbruget til nutidens hjælpemidler, men der er endnu længere fra kassekladden, sirligt prentet med fjerpen, til nutidens EDB.

Jeg vil ikke bruge megen plads på det økonomiske og det politiske. Emnet er ikke til at dække kort, hvis det skal være seriøst. Dog vil jeg sige, at ser man tilbage i den meget korte periode, jeg prøver at belyse med nogle få glimt, er det mere end trist, ja ulykkeligt, at så mange landmænd, trods en enorm indsats, ofte resulterende i fallitter, skilsmisser, selvmord, sygdom der kunne være undgået med meget mere, har skullet lide sådan. Kvæget forsvinder, svineproduktionen indskrænkes, procenten (afkastet) falder år for år. Mange gårde kan ikke vedligeholdes, som de burde, mange herregårdshaver nedlægges, mange hovedbygninger af uvurderlig værdi forlades - og jeg kunne nævne hundredevis af andre eksempler. Flemming Juncher skriver i sit skrift 1948: »Dansk landbrugs fremtid« på første side følgende: »Der hersker vist her i landet enighed om, at de øjeblikkelige forhold er utilfredsstillende for det danske landbrug, og at fremtiden ligger uhyre usikker«.

Selv om jeg hverken er særlig stor skovejer eller særlig sagkyndig, skal denne for egnen vigtige del af livet have et par ord med. Skoven var, da jeg var dreng, noget meget spændende. Folk i skoven havde en egen mentalitet, en egen facon og levede i en tilsyneladende anden verden end landbrugets folk. Den gang var det jo »i skovens dybe stille ro«, som digteren skriver. Store hårdføre mænd med store save, store hamre, store kiler og store stykker gavntræ og store sirligt stablede brændebunker. Da det blev småt med brændsel under krigen, var det nok disse gæve folk, der gik foran med det ufatteligt store arbejde at opgrave, frilægge og flække de store løvtræsstød til brændsel. Nu er der én mand for hver 5, unge stressede skovfogeder, der ikke mere passer 400 td.l. men nærmere 2000. En af de bedste ting, der er sket, er landbrugets folks »indtog« i skovene. De er dygtige, og det giver en pragtfuld arbejdsfordeling, samtidig med at det evindelige »slagsmål« mellem land- og skovbrug er ophørt.

Jeg har fulgt »velfærdssamfundet« fra det »ikke eksisterede«. Når jeg har sat det i gåseøjne, er det fordi, der jo naturligvis altid har været et velfærdssamfund. Blot på en anden måde. Den gang - jeg refererer nu kun til livet på landet - var det gårdejerens frue, proprietærens frue eller herremandens frue, der bragte suppe og varm mad til den sengeliggende fattige kone i sognet og sørgede for lægehjælp, for at børnene fik, hvad de skulle med mere. Var det ikke velfærdssamfund. I mine øjne ja, men på en anden måde.

Jeg har set fattigdom på landet - virkelig fattigdom, og jeg har for nylig overgivet en stor, isoleret, komplet istandsat, velopvarmet og moderne bolig -

fribolig - vel at mærke, hvor det næsten lå lige i luften: »Ja, det havde nok alligevel været bedre, om jeg havde købt mit eget hus«.

Hvad er sandheden, hvad er tiden, hvad er rigtigt, hvad er forkert. Ingen af os ved det vel rigtigt. Arbejdstiden er sat så langt ned, at man fornemmer, at mange simpelthen ikke ved, hvad de skal bruge fritiden til. Er det velfærdens lyksalighed? Samarbejde, information, kommunikation trives, også på landet, men desværre anes ofte de gamle ord om, at den, der får lillefingeren, ofte griber hele hånden.

Vi har altid på landet haft de bedst tænkelige medhjælpere, og det har vi stadig - selv om antallet er formindsket i betydelig grad. Hvad har vi fået, hvad har vi lært, hvad har vi gjort forkert og ret, og hvor er vi blevet placeret i samfundet?

I et land som England, hvor jeg kender forholdene godt, har man den indstilling, at landbruget skal fungere og trives, tjene rimeligt med penge og have statsstøtte til et fortsat godt og produktivt erhverv. Alt dette skyldes stort set medvirken i to verdenskrige, hvor alle indså, at uden en løbende levnedsmiddelproduktion kunne samfundet ikke overleve i en virkelig krise.

Denne filosofi slog ikke igennem i Danmark, og den situation, vi er i i dag, viser klart, at en meget stor del af det danske samfund ikke forstår landbruget, ej heller ønsker at sætte sig ind i landbrugets problemer. De, der ikke kan stå, må falde, er tonen i dag. Den reelle indtjening er for de fleste brug uhyggelig lille. Informationen fra landbruget overfor den øvrige befolkning har sandelig ikke været for god, hvorved vi har begået og stadig begår store fejl. F.eks. kan nævnes de bevaringsværdige og fredede hovedbygninger og avlsgårde, hvis vedligeholdelse en stor del af befolkningen tror hviler på støtte fra staten, amt eller kommune. I virkeligheden kommer der så få midler ud til disse ejendomme, at det er at sammenligne med dråber i havet.

Vi har på alle brugsstørrelser gjort et fantastisk stykke arbejde i mange år til gavn for os selv, vore medarbejdere og samfundet, og vi kan være os selv bekendt.

Vi har næsten alle, og næsten til enhver tid fulgt spillets regler, og vi har ingen dårlig samvittighed, ej heller i dag, hvor miljøfanatikere vil nedgøre os og gøre os ansvarlige for forurenede have, åer, vandløb, søer og moser. For ødelæggelse af fuglelivet indenlands og i kystområderne. Vi bruger ikke mere gødning og kemikalier, end vi har behov for, fordi disse produkter er uhyre belastende for et i forvejen hårdt belastet udgiftsbudget.

Selv om vi har fået en så stor arv, at den næsten har været umulig at forvalte, er vi ikke i landbruget mere nedtrykte over de mange uretfærdigheder, end at vi omgående og med al vor kraft vil gå ind i en debat om nedbringning af kemikalieforbruget, kunstgødningen, forurening fra dårlige halmfyr, sikrere kørsel på vejene o.s.v., men det fordrer en langt mere saglig debat, end den vi indtil nu har været med i, og diverse forslag fra kompetente personer ud fra mange års erfaring. De mange års rådgivning kan ikke ændres på hverken 1, 2 eller 3 år. Vi kører i dag efter et mønster, vi har lært af fagfolk, og vi må også have

fagfolk (og de findes vel bedre i dansk landbrug end i noget andet land) til at lære os det nye mønster.

Vi er ofte blevet udskældte for evindelig klage. Noget er der nok om det, men vi har ikke været bange for at investere og tage en chance, uanset om det hed ikke frostresistente sorter af vinterbyg og hvede. Ej heller alternativ energi, nicheproduktion, åbne huse og haver eller en indsats for de mange organisationer i land- og skovbrug, men intet har til dato givet os ret mange penge i lommen. Et aktivt virke har kastet meget lidt af sig, og det har næste generation nok bemærket. Ikke desto mindre er de klar til at tage de mange udfordringer op, og det er lykkeligt, at der stadig er »go« i de unge danske landmænd.

Jeg vil slutte med en stor bøn – og den er meget alvorlig ment– idet den vil gavne alle danske landmænd, store som små.

Den lyder i al sin korthed:

Lad os få de samme landbrugslove, de samme skatteregler, de samme priser, og stort set de samme regler i øvrigt og samme behandling som vore partnere i EF. Mange tror forskellen er lille. Det er den ikke.

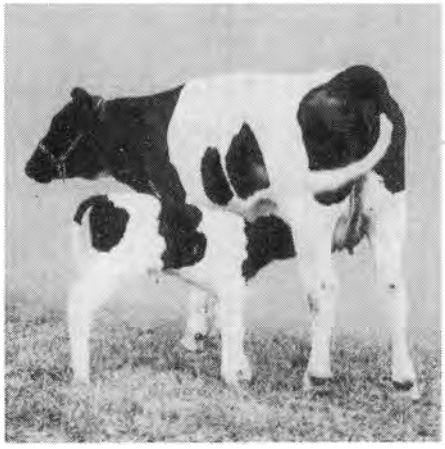
Kunne dette ske, vil det føre til en opblomstring i dansk landbrug, som ingen i dag tør drømme om, og det kunne blive til stor glæde for landmanden og det danske samfund.

Marts 1987

E. Dinesen

KVÆGBRUGSSEKTOREN

Enhver tidsperiode har sine mærkepæle - skelsættende begivenheder - som både har kunnet samle, men sandelig også splittet et lands eller en egns befolkning. Begivenheder, som både har virket oplysende og økonomisk fremmende - på andre områder virket hæmmende og sat en bremse på privat og menneskeligt initiativ, og istedet fremelsket en samling robotter, der viljeløst udførte de udstukne linier.

Disse milepæle er i allerhøjeste grad også blevet manifesteret inden for Selskabets arbejdsområde gennem koncentrationer og sammenslutninger til større - eller nærmere store enheder af næsten alt, hvad der var god latin i den foranliggende tid, og selv fremsynede folk ville ikke for 25 år siden drømme om den ekspansion, der har fundet sted på alle områder i nævnte tidsperiode.

Meget nyt er i denne periode givet husdyrbrugeren i hænde - teknik og videnskab parret med sund sans hos erhvervets udøvere, har i det sidste kvarte sekel skabt en helt fantastisk produktionsforøgelse samt forenkling af det daglige arbejde, således at man har stået godt rustet til at imødekomme tidens udvikling.

Gl. Holbæk Amts Mejeriforening omfattedes i 1960 af i alt 68 andels- og privatmejerier, og der var en stadig kamp mellem disse for at tilkæmpe sig så meget mælk som muligt. Dette kostede selvfølgelig penge for de andelshavere, som leverede til de små trængte mejerier.

Dette kunne naturligvis ikke gå i længden, der måtte samling til, - og heldigvis havde mejerisektoren en dynamisk og fremsynet mand i Peter Jensen, Søgård, Asnæs, der ved sin snilde, veltalenhed og sagligt fremsatte synspunkter, fik samlet en stor gruppe mejerier i Odsherreds Mejeriselskab, der i 1965 købte

Gislinge Flødefabrik. Samtidig opstod 2 andre mejeriselskaber, SOLVOGNEN i Nr. Asmindrup og KALUNDBORGEGNENS MEJERISELSKAB med hovedsæde i Spangsbro. Disse fortsatte så indtil 1971, hvor ØERNES MEJERISELSKAB blev dannet, og al mælk fra det meste af Sjælland blev behandlet i Ringsted.

Sidste store koncentration blev så dette mejeriselskabs tilknytning til MEJERISELSKABET DANMARK i 1984. Årsagen til denne fusion kunne måske ligge i, at det store jydske mejeriselskab, KLØVERMÆLK fik en bastion her på øerne ved at købe ENGLEVAAD MEJERI ved Jyderup og udbygge dette kraftigt.

I omhandlende tidsperiode var der jo kvægbesætninger på næsten alle brugstørrelser, og mange af disse var også med i kontrolforeningsarbejdet. Ikke mindre end 53 foreninger dækkede området, og arbejdet blev udført af en solid stab af kontrolassistenter, der - for de flestes vedkommende - med deres kontroludstyr blev flyttet hver dag fra gård til gård, hvor de så overnattede. Disse assistenter var næsten altid vellidte og afholdte, ofte fortræffelige kortspillere og i ny og næ også babysittere.

Midt i tresserne overgik en hel del af assistenternes arbejde til hulkortsystem, der først i halvfjerdserne blev afløst af elektronisk data-behandling.

Omtrent samtidig gik der skred i vore store såkaldte herregårdsbesætninger, - nogle op til 200 køer. De fleste af disse blev nedslagtet eller solgt til levebrug til anden side, - enkelte blev omfattet af EF-præmieordning for ophør med mælkeproduktion. Ganske få forsøgte sig med ammekoproduktion, dog kun for en kortere periode, idet de forventede højere kødpriser, efter vor indtræden i EF udeblev, og samtidig fik planteproduktionen betydelig bedre vilkår end forventet.

Andre besætninger, navnlig de mindre, ekspanderede kraftigt i årene omkring vor indtræden i EF - der blev bygget ret store løsdriftstalde, enten med dybstrøelse, spaltegulv eller automatisk udmugning, - hertil kom enkelte ristestalde. Samtidig ændredes fodringsforholdene, - majsdyrkningen holdt sit indtog i Danmark i disse år, - blandingsmaskiner til mixning af de forskellige grovfodermidler sammen med kraftfoderet blev benyttet i ret stor udstrækning. Andre nøjedes med at mixe grovfoderet og gik over til computerstyret kraftfodertildeling.

En fantastisk udvikling i dette korte åremål!

I tilslutning hertil indførtes i alle vore ydelseskontrollerede besætninger et nyt CKR-øremærkningssystem (centralt kvæg register), hvor alle fødte kalve isættes et metaløremærke, hvor der på den ene side er printet ejendommens CKR-nr. (altid femcifret), og på den anden side de fødte kalves løbenummer. Det iøjnefaldende ved dette system er, at et dyrs identitet kan manifesteres, hvor end i landet det måtte dukke op.

Naturligvis kunne de mange kontrolforeninger ikke fortsætte under den nye struktur, og fra omkring 1972 begyndte så sammenslutninger af mange foreninger til større kredse for sluttelig i 1982 at slutte med de 2 store kontrolcentre for henholdvis Holbæk- og Kalundborgområdet.

I begyndelsen at tresserne fandtes 3 kvægavlsforeninger inden for området. Odsherred med stationen »Odsgård« i Ll. Egebjerg, Vig - Holbækegnen havde tilhørsforhold til »Stradebrogård«, Holbæk, og Nordvestsjællands kvægavlsforenings domicil var »Nygård«, Ubby.

I 1965 sluttede Odsherreds- og Holbækegnens kvægavlsforeninger sig samme til HOLBÆKEGNENS KVÆGAVLSFORENING og allerede i 1966 kom Nordvestsjællands med, og tilsammen udgjorde disse 3 kvægavlsforeninger så HOLBÆK AMTS KVÆGAVLSFORENING. Målet var nu nået, troede man. Men nej, stort skal være større, og pr. 1. januar 1975 dannedes så ØSTDANSK KVÆGAVLSFORENING. Vedtagelsen, der fandt sted på Bromølle Kro, skete med så lille margin som overhovedet mulig, nemlig kun 0,66 stemme for at give flertal for sammenlægningen.

Traditionen tro afholdtes der hvert år dyrskuer arrangeret af de landøkonomiske foreninger i henholdsvis Jyderup (H.A.ø.S.), Holbæk, Nykøbing Sj. og Kalundborg (Ldf. og Hmd.), men først i tresserne lød der signaler fra De samvirkende sjællandske Landboforeninger om, at det traditionelle Bellahøjskue ikke kunne fortsætte, såfremt man bibeholdt de såkaldte lokalskuer. Resultatet blev, at man i 1968 afholdt de sidste lokalskuer på Sjælland, selv om det nogle steder mødte voldsom modstand, og man samledes så om det nuværende dyrskue i Roskilde for de østlige øer.

Op igennem tresserne havde de landøkonomiske foreninger hver deres egen kvægbrugskonsulent. Men først i halvfjerdserne skete der også koncentrationer her, idet landbo- og husmandsforeningerne i det nordvestsjællandske område

gik sammen om kvægbrugsarbejdet. En langt større koncentration fandt sted i 1971, da Holbæk Amts økonomiske Selskab og Holbæk- samt Odsherreds Landboforeninger oprettede et fælles kvægbrugsudvalg, i daglig tale H.O.J, med hovedsæde i Holbæk, og der blev straks taget nye aktiviteter op såsom kalvekontrolkreds, én-dags-foderkontrol og periodefoderkontrol. Dette arbejde har omfattet godt 100 besætninger med rundt regnet 6000 køer.

Men vi er ikke ved vejs ende endnu, idet der ved udgangen af 1986 har været forhandlinger i gang, gående ud på at hele det gamle Holbæk Amt fremover skal være et stort, fælles kvægbrugsområde.

Kvægbrugerens lod i samfundshusholdningen vejer uhyre tungt til - derom ingen tvivl, hvorimod belønningen for indsatsen, for det daglige slid, for bundetheden af bestemte klokkeslet - hverdag som helligdag - er derimod af mere tvivlsom værdi.

Aflønningen pr. time er ikke stor, tåler ikke sammenligning med andre produktionsformer.

Mælkekvoteringsordninger og kraftig reduktion af den nuværende kvægbestand volder i mange hjem utryghed og bekymring.

Men kvægbrugeren kan overleve, og han er blevet skænket en livsopgave, som ingen kan tage fra ham: En forunderlig gave at arbejde med noget levende, at se noget blive født, vokse op og udvikle og forme sig sådan, at det netop er blevet hans livsideal.

Frode Mortensen

SVINEAVLSSEKTOREN

Som keramikeren former leret, har danske svineproducenter gennem årtier formet svinet - hentet det ind fra skoven, passet, plejet og formet det, til det vi kender i dag.

I dag kender de fleste resultatet - en svineproduktion, der suverænt har indtaget førstepladsen på eksportsiden.

Udviklingen inden for svineproduktionen har de sidste 25 år givet flere ændringer end der skete de foregående 200 år. Svinet er på rekordtid tilpasset til noget, der kan beskrives som industriproduktion, og det har kunnet lade sig gøre, fordi man samtidig har udbygget staldsystemerne. Dette er sket, dels for at lette arbejdspresset, dels for at give grisene de bedst mulige opvækstbetingelser, en udvikling, der på det seneste er sat spørgsmålstegn ved, og i dag står vi faktisk midt i en etisk debat.

Det kan ikke bortforklares, at en fremgang i producerede slagtesvin fra 10 mill. i 1962 til 16 mill. i 1986, kun har ladet sig gøre, fordi både svin og stalde har ladet sig forme til udviklingen. Fremgangen er sket i en tid, hvor vi er gået fra 150.000 til i dag omkring 41.000 svineproducenter - og faktisk klares 80 % af svineproduktionen af kun ca. 10.000 producenter.

Ser vi på svinebestanden, er den øget fra 7,2 mill. i 1960 til i dag 9,8 mill., det svarer til 36 %. I samme periode steg det danske forbrug af svinekød fra 38 kg pr. indbygger til 54 kg. Hvilket svarer til 42 %.

Den markante stigning i produktionen kan aflæses meget tydeligt på eksporttallene. I 1962 eksporterede vi 509.000 tons, men i 1986 nåede vi en eksportmængde på 856.000 tons, og det blev i penge til en eksportværdi på godt 16,3 milliarder.

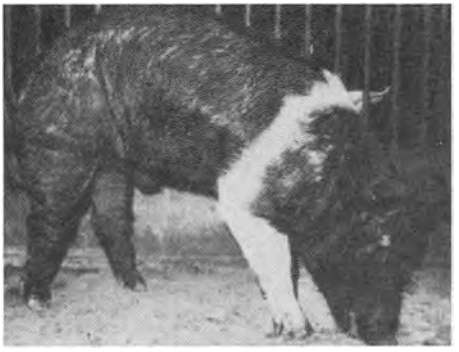
I mange år var dansk svineproduktion baseret på Dansk Landrace. Der var før 1962 enkelte Yorkshire-besætninger her i landet, men Yorkshire racen kunne ikke indpasses i baconeksporten. Derimod lykkedes det for professsor Hjalmar Clausen, at avle et ekstra par ribben ind i den danske landracegris, og det betød længere midterstykker - lige netop det englænderne betalte overpris for.

Men det engelske marked fortsatte ikke som det store købedygtige marked. Baconsalget gik tilbage, dels fordi den unge generation af husmødre ikke ville bruge så meget tid på måltiderne, dels fordi økonomien ikke tillod nær så mange at købe den danske kvalitet til overpris.

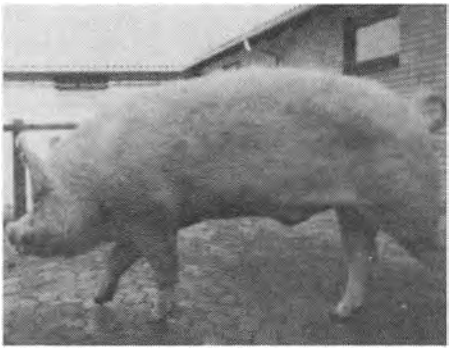
Samtidig måtte danske svineproducenter erkende, at omkostningerne ved at producere Landracen var forholdsvis for store, og det var nærmest et folkekrav, at vi også her i landet begyndte en krydsningsproduktion.

Der blev importeret Yorkshire fra Sverige og England, og det blev langsomt, men dog sikkert, accepteret fra Axelborg, at vi lavede en krydsningsproduktion med Yorkshire og Landrace - en LYY eller en LLY-krydsning.

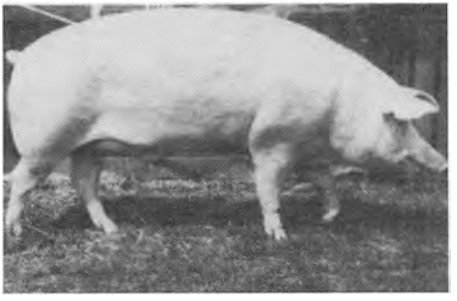
Men det varede kun kort tid - så kom kravet om, også at få lov til at bruge de farvede racer - Hampshire og Duroc - og de første Duroc fra Canada og USA kom her til landet i 1974, stærkt hjulpet på vej af Landsforeningen af Danske Svineproducenter, med godsejer Gorm Hansen, Nørager, godsejer Johan Clausen, Lerchenfeldt, og fabrikant Aage Jacobsen, Illerup, som foregangsmænd.

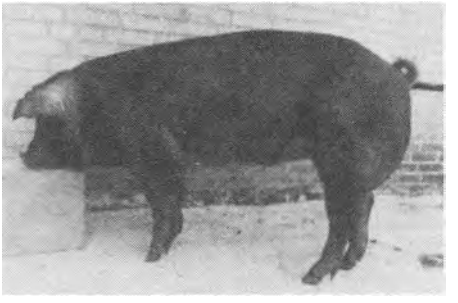
Hampshire.

Yorkshire.

Dansk Landrace.

Duroc.

Danske slagterier var fra starten meget imod denne import, men bøjede af, og efter to-tre år var også det accepteret.

Antonius-grisen - en LYH-krydsning blev lanceret som en gris med bedre smag, og straks fulgte Irma efter med LYD-krydsningen, der blev kaldt Irma-grisen.

I dag kører stort set alle danske svinebesætninger med krydsningsproduktion med tre racer, hvor LY-kombinationen udgør modersiden og Hampshire eller Duroc fadersiden.

De store problemer i svineproduktionen var sygdommene: Nysesyge, ondartet lungesyge, dysenteri og skab. Derfor blev det fulgt med megen interesse, da fabrikant, godsejer Svend Bergsøe, Astrup Gods, indførte de første SPF-svin. Bergsøe var blevet begejstret for nogle epokegørende forsøg i Nebraska, USA, der viste, at svin udtaget ved kejsersnit og holdt isoleret fra

omverdenen, netop var fri for nysesyge, ondartet lungesyge, dysenteri, skab og lus.

Det varede kun kort tid, før der indledtes en produktion af danske SPF-svin udtaget ved kejsersnit – og succesen bredte sig. I dag er 19 % af den danske svineproduktion SPF og MS, organiseret og styret af danske slagterier. Først som en del af Landsudvalget for Svin – fra 1987 som et selvstændigt selskab.

SPF/MS-systemet er opdelt i to grupper, røde avlsbesætninger og blå brugsbesætninger. MS-besætningerne er dog ikke fri for almindelig lungesyge.

SPF-systemet er blevet en så stor succes – trods det at 32 % af oprettede besætninger i tidens løb er reinficeret – at danske avlssvin inden for en overskuelig årrække formentlig udelukkende vil komme fra SPF-besætninger.

Den store fremgang, dansk svineproduktion har gennemlevet den sidste halve snes år, kan også tilskrives øget brug af kunstig sædoverføring, fordi et dermed er lykkedes meget hurtigt og effektivt at sprede gode avlsegenskaber ud i brugsbesætningerne. Kunstig sædoverføring har nu vundet indpas i stort set alle større besætninger.

Det skal også nævnes, at man med KSA-måleren på alle danske slagterier har kunnet finde de dyr, der havde bedst anlæg for kød, ligesom der i hele avlssystemet gennem de sidste årtier er satset på mere kød, større tilvækst, bedre kødkvalitet og gode brugsegenskaber. Sidst, men ikke mindst – foderforbrug pr. kg tilvækst. Foderforbruget spiller naturligvis en vigtig rolle, når vi ser på økonomien, men vigtigst har det været, at antal grise pr. so er øget fra omkring 13 til i dag 18,9 og mange besætninger ligger på 22 til 24 grise pr. årsso. Dette er nået gennem krydningsproduktionen, men også fordi staldsystemerne er indrettet, så grise, der er født levende, også kommer levende ud af farestalden. Det blev nemlig hurtigt opfattelsen, at staldsystemerne måtte ombygges i specialafdelinger. Der er således stalde til faringer, fravænnede grise, ungdyr og slagtesvin. Der er løbeafdelinger og drægtighedsstalde, og princippet er at give grisene lige netop de forhold, der er nødvendige. Specielt er det afgørende, at der kan ventileres og tildeles varme efter behov. I fravænningsstalde skal temperaturen således være mellem 26 og 28 grader, hvor man i slagtesvinestaldene kan nøjes med 17 grader. I løbeafdelinger sørger man for god kontakt med ornerne og afskaffer således stort set brunstproblemerne.

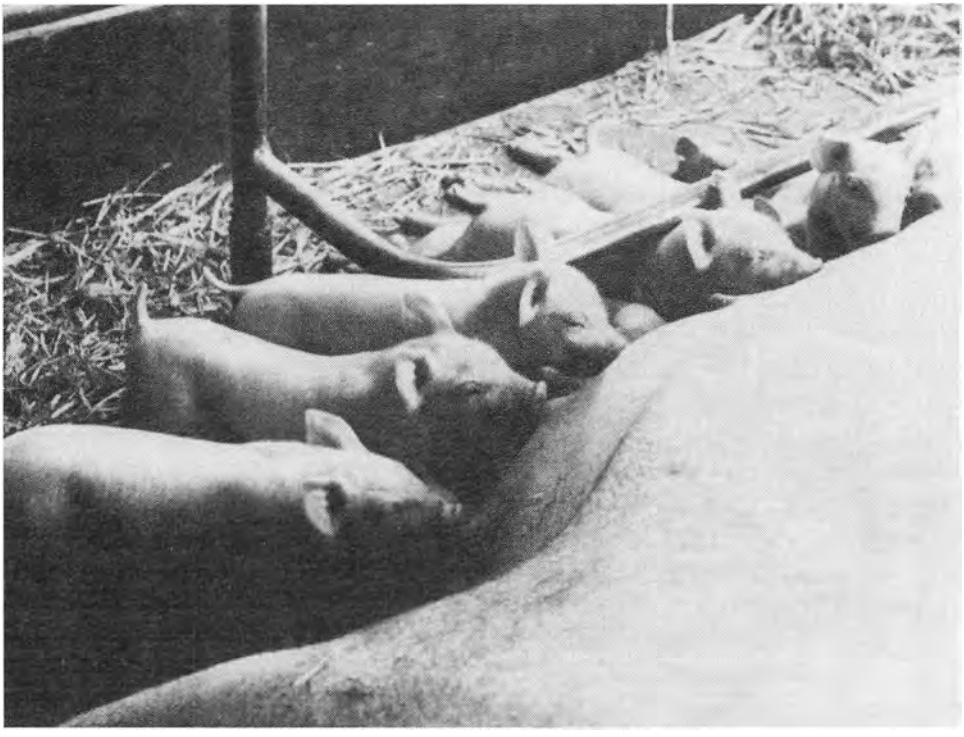
Samtidig hermed er halmen på vej ud af mange stalde. Det er blevet spaltegulvstalde med spalter af metal eller beton – den faste gødning er mange steder blevet til gylle.

De løse søer i farestalden og drægtighedsstald er blevet bundet – og i drægtighedsstalden er man på vej mod løsgående søer igen – denne gang forsynet med en radiosender, der kan påvirke EDB-anlægget. Hermed er svineproduktionen med hastige skridt på vej ind i EDB-alderen. Fodertildeling, løbning, opsyn, styring, slagtekvalitet – ja, hele grisens liv og levned – dens tid fra fødsel til død – fra stald til bord – er om føje tid overvåget og styret af EDB, dels på mindre gårdanlæg, dels på centrale anlæg.

Til glæde for mange – til bekymring for andre.

Men sørger vi for aldrig at give grisen en tilværelse, vi ikke vil være bekendt at vise og fortælle om – ja, så tror jeg på en god fremtid for landbrugets vigtigste husdyr.

Hans Walther

Planteavlen før, nu og i fremtiden

Alle landbrug har tilknytning til og er afhængige af den avl, der frembringes på markerne omkring den enkelte ejendom.

I mange tilfælde, og måske især op gennem 60'erne, er driften af markbruget blevet betragtet som et nødvendigt onde og dermed gennemført som »venstrehåndsarbejde«.

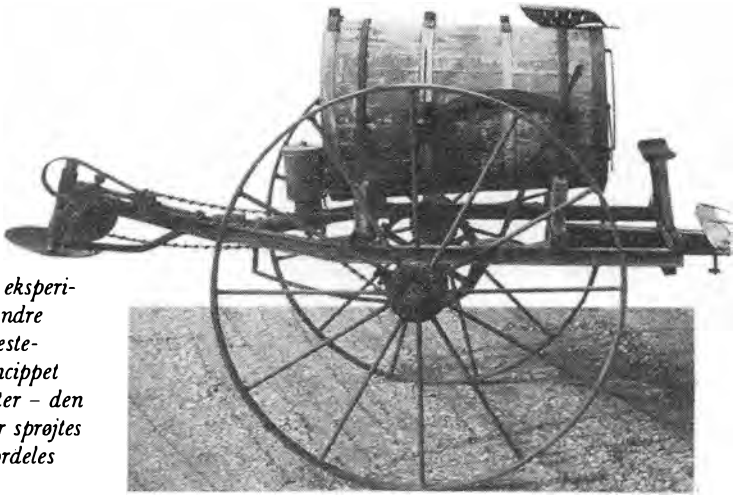
Baggrunden herfor har som regel været et stort engangement i husdyrbruget og dermed manglende overskud af energi til også at drive et intensivt brug udenfor stalddøren.

Op gennem 70'erne er der sket en holdningsændring, idet mange landmænd har indset nødvendigheden af også at opnå et rimeligt dækningsbidrag i markbruget.

For år tilbage var afgrødevalget præget af stor alsidighed med vekslen mellem forskellige grovfoderafgrøder (bederoer, lucerne, sneglebælg, slætgræs), industriplanter (hør, raps og sennep), frøafgrøder (rød- og hvidkløver, græsfrø) samt korn til foderbrug, såsæd og malt. Lokalt har fabrikssukkerroerne stor betydning. De sidste årtier har i takt med især kvægholdets tilbagegang totalt ændret markbilledet, således at landskabet i dag overvejende er præget af udstrakte kornmarker med enkelte lokaliteter af sukkerroer, raps og frøgræs.

I takt med denne udvikling har der naturligvis også været behov for en ændring indenfor vejledningstjenesten, og dermed den service det enkelte kontor skal kunne yde den enkelte landmand.

Endnu ved Selskabets 150 års jubilæum i 1962 var det muligt for »konsulenten« at betjene både kvægbrugere og planteavlere samt gennemføre et forsøgs-

Også sprøjtemetoden til bekæmpelse af ukrudt, svampe osv. er et værktøj, som har udviklet sig over en årrække. Allerede i sidste århundrede begyndte eksperimenter med jernvitriol og andre grove midler. Den gamle hestetrukne sprøjte virkede i princippet som vor tids moderne sprøjter – den store forskel ligger i det, der sprøjtes med, og effektiviteten det fordeles med på planterne.

arbejde og drive en maskinstation fra samme kontor og telefon i den gamle konsulentbolig på Holbækvej i Jyderup.

Op gennem 60'erne blev kravene til planteavlsvejledningen dog øget så meget, at planteavlsudvalget besluttede at ansætte endnu en konsulent, hvis opgave det var ikke mindst at tage sig at det omfangsrige forsøgsarbejde.

I forbindelse med denne udvidelse flyttede planteavlskontoret i 1970 til det nyopførte konsulenthus på dyrskuepladsen i Jyderup, hvor man delte lokaler med den nystartede afdeling for regnskab og økonomi.

Markforsøgene har gennem alle årene haft medlemmernes store bevågenhed, hvilket ikke mindst kom til udtryk når planteavlsudvalget indbød til besigtigelse af forsøgsmarken, hvor specielt mange kornsorter blev præsenteret side ved side. Ofte var mere end 100 medlemmer til stede ved gennemgangen af forsøgene, der på skift var udsået på ejendomme spredt over hele Gl. Holbæk Amt.

I forbindelse med, at interessen mere og mere drejede imod plantebeskyttelse og gødskning, faldt grundlaget for demonstrationsmarken væk, hvorfor der ikke har været anlagt en sådan siden 1979.

Af emner, der specielt har præget forsøgsarbejdet, skal nævnes de meget omfattende undersøgelser af havreålenes forhold overfor de enkelte kornsorter og -arter, der i øvrigt dannede baggrund for en doktordisputats vedrørende dette emne. Selskabets mangeårige konsulent J. Chr. Tvergaards meget engagerede undersøgelser omkring dyrkningsforholdene i Aamosen har i høj grad været medvirkende til en større dyrkningsstabilitet på lave humusholdige arealer.

Midt i 70'erne var hovedtemaet kornkvalitet, ikke mindst som følge af den mere og mere udbredte dyrkning af vinterhvede, og som en direkte fortsættelse heraf gennemførtes på Lerchenborg en række meget omfattende forsøg med det fra Tyskland importerede dyrkningssystem, programmeret korndyrkning eller plansprøjtning, som modstandere yndede at kalde det. Der er næppe tvivl om, at disse markforsøg har bibragt lokale landmænd mange værdifulde erfaringer, der har udmøntet sig i betydeligt større udbytter og dermed ofte også større dækningsbidrag.

Op i 80'erne er undersøgelserne omkring jordbehandling, vækstregulering og plantebeskyttelse blevet intensiveret, med det resultat at udbytterne af de enkelte afgrøder er blevet stabiliseret på et højere niveau til gavn for både landmand og det øvrige samfund.

Lokale markvandringer og faglige møder tilbydes i stadig større omfang, med henblik på at udnytte individuelle muligheder fuldt ud. Dertil kommer at EDB også har holdt sit indtog indenfor planteavlen, hvor flere og flere nu får udarbejdet forslag til gødningsplan ved hjælp af denne teknik, der giver mulighed for en betydelig mere nuanceret gødningstildeling til gavn for både landmand og miljø.

Området plantebeskyttelse har været gennem en rivende udvikling gennem de sidste 25 år. Selskabet var blandt de første, der udførte sprøjtearbejde for

Landmanden skal have de rigtige bekæmpelsesmidler ved hånden, hvis der opstår behov for plantebeskyttelse.

egnens landmænd. Omkring 1960 havde man stadig fire marksprøjter i arbejde tillige med en pudderblæser til bekæmpelse af ukrudt og skadedyr. På dette tidspunkt behandlede Selskabets maskiner årligt ca. 10.000 ha, hovedsagelig i forbindelse med bekæmpelse af ukrudt. Efterhånden anskaffede flere og flere jordbrugere egen sprøjte, hvilket medførte, at planteavlsudvalget i 1981 afviklede denne aktivitet.

Også drænrensning var på programmet i nogle år, idet Selskabet anskaffede en drænspulemaskine i 1969. Gennem de følgende år blev denne maskine flittigt benyttet af Selskabets medlemmer, der herved havde mulighed for at få renset tilstoppede dræn på en nem og effektiv måde. Denne aktivitet blev naturligvis også taget op af andre maskinstationer, hvorfor maskinen blev solgt i 1985.

Og hvordan ser så fremtiden ud for planteavleren?

Der er næppe tvivl om, at der ligger vanskelige år forude. Vigende produktpriser i forbindelse med stadig stigende omkostninger vil stille stadig større krav til driftledelse og teknisk rigtig gennemførelse af de enkelte arbejdsoperationer, ligesom hele miljøspørgsmålet kan få væsentlig indflydelse på mulighederne i fremtiden.

Mange hjælpemidler i form af avanceret teknik til dataregistrering, varsling, prognoser m.m. vil være til rådighed ligesom vejledningstjenesten stadig søges udbygget til gavn for den enkelte landmand. Fremtiden må derfor ligge i at udnytte ny viden og teknik optimalt, det vil sige kombineret med sund fornuft også kaldet »godt landmandskab«.

P. Bækgaard

Regnskabsarbejdet i dag og i fremtiden

Regnskabsafdelingen er i dag den største afdeling i Holbæk Amts økonomiske Selskab, hvorfor det er naturligt i jubilæumsåret at se lidt på regnskabsarbejdet i de sidste 25 år og samtidig prøve at se lidt frem i tiden.

Regnskabsafdelingen har dog ikke været med i alle 25 år, idet den først blev startet ved konsulent Brixners ansættelse 1. juli 1966. Fra starten, for 21 år siden, var der 32 regnskabsførende medlemmer. Dette tal er gennem de forløbne år steget til ca. 100. På nuværende tidspunkt er der en jævn tilgang af nye regnskaber.

I starten foregik alt regnskabsarbejdet med håndkraft, idet EDB-behandlingen af regnskaberne først startede i 1975. Det første år dog kun forsøgsvis med 3 regnskaber, hvor indtastningen foregik hos Vestsjællands Landboforening i Kalundborg. I 1976 blev det første indtastningsudstyr, en OCR-printer, indkøbt. Den blev dog snart for langsom, så i 1978 blev der anskaffet skærm og printer, således at det var muligt at arbejde on-line med LEC som servicebureau.

Landmands-edb/Landbrugsterminalen (LBT).

Frem til i dag har anvendelsen af EDB været stærkt stigende. Der er således etableret automatisk overførsel af data til regnskaberne fra mejerier og slagterier samt fra de fleste grovvareforretninger, ligesom de offentlige ejendomsvurderinger automatisk overføres fra statsskattedirektoratet til det enkelte regnskab.

Der er ikke et stort personale, idet der er ansat 6 personer, hvoraf 1 er agronom og 1 registreret revisor.

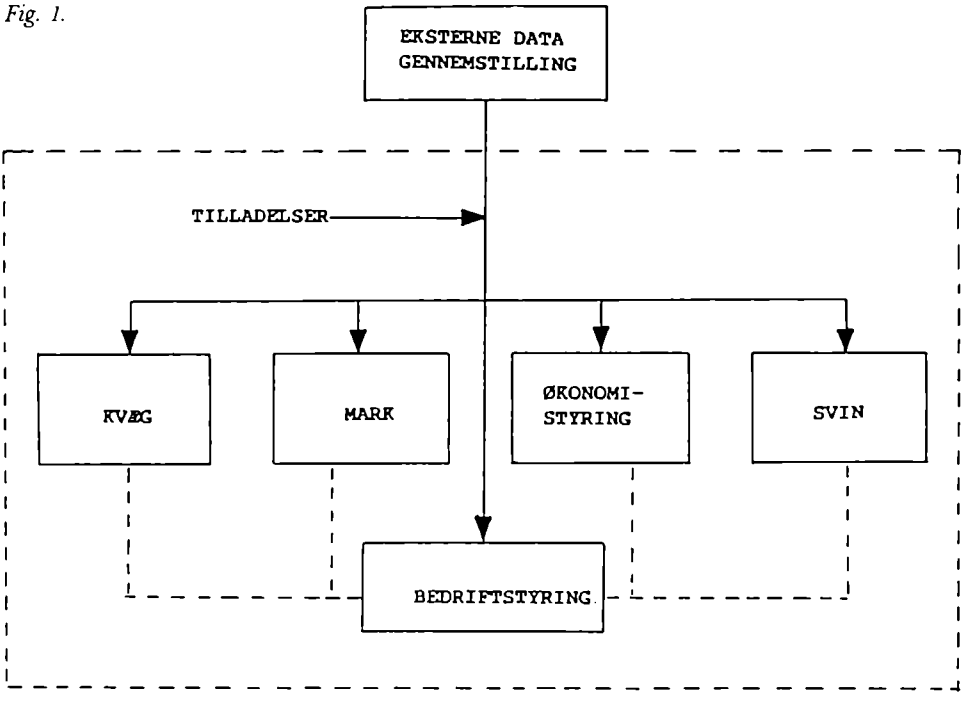
Hvordan vil det så se ud i fremtiden? Vil det offentliges krav til moms- og skatteopgørelser også fremover tage den største del af tiden, eller bliver der bedre tid til budgetlægning og vejledningsopgaver, gerne i et samarbejde mellem de forskellige fagområder.

Den tekniske udvikling vil fortsætte, så hvilke muligheder, fremtiden bringer for EDB-behandling, er svær at forudse, men der ligger meget store muligheder for yderligere information til medlemmerne samt regnskabsmæssig behandling af regnskabsmaterialet.

Vi regner med i foråret 1987 at anskaffe en PC-er på Økonomisk Selskab. Denne PC-er forventer vi at benytte især til budgetsimulering, investerings- og finansieringsberegninger, styring af medlemskartotek, tekstbehandling og på planteavlsafdelingen til markstyringsopgaver.

I de kommende år må vi forvente, at dataoverførsel fra eksterne kilder, som banker, sparekasser, kreditforeninger og DLR får endnu større betydning.

Fig. 1.

Samtidig forventer vi, at der inden for hele rådgivningsområdet bliver tale om fælles dataregistrering, med deraf følgende muligheder for at trække på de samme data.

Det vil også give landbrugere, som selv anskaffer EDB-udstyr øgede muligheder for at hente data fra den fælles databank til behandling hjemme på ejendommen.

Denne form for samkøring af data, som er skitseret i fig. 1, er naturligvis baseret på tilladelse fra landmanden.

Den nye generation af landmænd og konsulenter vil snart have mindre datamater til rådighed, som er så billige og lette at betjene, at mange af de EDB-opgaver, som i dag udføres centralt på LEC, snart vil blive udført på konsulentkontorerne og ude hos den enkelte landbruger.

Vi må ikke forvente, at det betyder færre ansatte, men med de nye styringsredskaber kan vi regne med en spændende fremtid, hvor vi må passe på, at vi styrer teknikken og ikke lader os styre af teknikken.

Jyderup, februar 1987.

Ole Halvorsen

Korte træk af udviklingen i skovbruget efter 2. verdenskrig

Fuldmekaniseret tynding af gran.

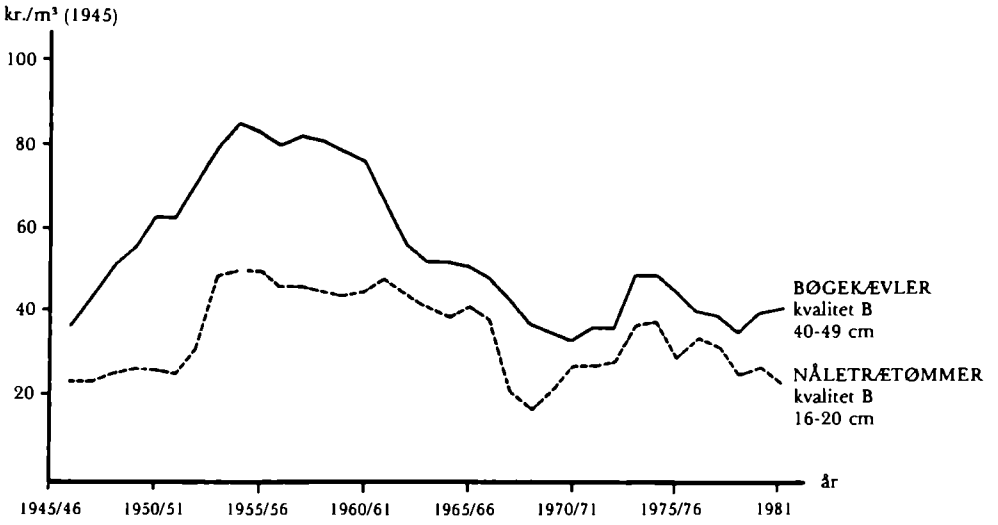
Under og umiddelbart efter krigen var skovbruget for at fremskaffe tilstrækkeligt med træ til det indenlandske forbrug underlagt pligthugst, hvis størrelse under hensyntagen til den enkelte skovs produktionsforhold årligt fastsattes af statens tilsynsførende med private skove.

Hugstens sammensætning var den gang som følge af skovbrugets lave mekaniseringsgrad, markedsforhold m.v. væsentlig forskellig fra i dag.

Brændeandelen udgjorde således ca. 50 % af den samlede løvtræhugst, af hvilken også stødene samt toppe/kviste blev anvendt til fyringsformål.

Et af tegnene på begyndende normalisering efter 2. verdenskrig var bl.a. afskaffelse af pligthugst og ophævelse af lov om maximalpriser på råtræ i 1953. Afslutningen på krigen var samtidig indledningen til 10 års økonomisk fremgang for dansk privatskovbrug med relativt stigende priser på alle træarter.

Brændesalget fandt ofte sted som auktionssalg til lokalbefolkningen, og for kævlernes vedkommende blev der, så længe priserne var fastsat i loven om maximalpriser, i vid udstrækning »handlet på kvalitetsklasserne« - det vil sige, at kvaliteten blev aftalt til at være højere end den egentlig burde være i henhold til sorteringsreglementet for råtræ. Sagt på en anden måde: En trepattet ko blev - med købers accept - betalt med en normal ko's pris.

Udvikling i deflateret »netto-på-rod« pris for bøgekævler og nåletræstømmer 1946/47-1981. (Enhed = 1945-kr./m³). (HANSEN 1983).

Den teknologiske udvikling, som satte fart i industriproduktionen, vandt kun langsomt indpas inden for det mindre lønnende og konservative skovbrugserhverv og var dels dikteret af den ændring i hugstens sammensætning, dels af de relativt stigende faktoromkostninger, hvoraf især prisen på arbejdskraft virkede stadig mere tyngende.

Oparbejdningen af træet - fældning, afkortning og udkørsel - var stærkt præget af menneskelig arbejdskraft. Den mest værdifulde del af træet blev udslæbt som kævler, hvis andel i 1946, 1956 og 1966 udgjorde henholdsvis 27, 47 og 65 % af den samlede bøgehugst, medens korte længder, snitgavn til smørdritler, gulvtræ til parketstav, klov, knuder, fagot og knippel til brænde udgjorde 73, 53 og 35 %.

Store fund af billig jordolie havde på tyve år erstattet træet som opvarmningskilde, og brændeandelen var faldet til 10 % af hele løvtræshugsten.

Oven på ti års fremgang fulgte en nedgangsperiode, som kulminerede med det store stormfald i efteråret 1967. Rationaliseringen, som især havde fundet sted i kraft af motorsavens indførelse, fik yderligere et løft som følge af de store mængder råtræ, som nødvendigvis måtte oparbejdes hurtigst muligt efter stormen for ikke at blive unødigt lagerskadet. Mange ejendomme forcerede anskaffelsen af traktor med vogn og kran eller traf aftaler med entreprenører udstyret med specialmaskiner.

Alle var tilsynladende helt uforberedte på en så unormal situation, og priserne skred yderligere under indtryk af den panikagtige stemning. Junckers Savværk blev således dagen efter stormen tilbudt et helt distrikts stormfald, incl. plankekævler, til en gennemsnitspris, som lå 25 % under prisen på gulvtrækævler - altså en meget lav pris. Godsejer Flemming Juncker svarede, at sådanne

Skovning med håndsav og skovvippe. Langeland.

henvendelser var man helst fri for, og virksomheden holdt sig i øvrigt til de leveringskvoter og -priser, som var aftalt før stormfaldet.

Med skovbrugets faldende indtjeningsevne faldt også erhvervets lyst og evne til at lade foretage foranstaltninger, som traditionelt havde hørt til god skovdrift. Kulturanlæg blev ekstensiveret, udgiftskrævende udtynding af de yngre bevoksninger blev udskudt eller undladt, og grøftesystemer forfaldt.

Besparelserne kunne umiddelbart aflæses i regnskabet, men disses langsigtede, uheldige følgevirkninger, har man senere måttet sande i form af manglende produktion, værditilvækst og stabilitet i bevoksningerne.

Princippet om planteværn med kemiske midler, som længe havde været anvendt i landbruget, var betydeligt længere om at vinde indpas i skovbruget. Især de store kulturforpligtelser, som var affødt af stormen i 1967, satte gang i afprøvningen af ukrudtsmidlernes egnethed i skovkulturer.

De intensive og kostbare løvtrækulturer med helt op til 20.000 planter pr. ha og den traditionelle nåletræsplantning på 2×2 alen blev efterhånden opgivet.

Mange rødgranbevoksninger blev med held anlagt med 2.500 planter pr. ha, men der blev også gjort smertelige erfaringer med hensyn til plantning af ahorn på stor afstand. Disse kulturer kom senere til at minde om dårligt anlagte æbleplantager - men uden æbler. I løbet af 70'erne stabiliserede planteantallet med henblik på træproduktion sig på 3.500-4.000 planter pr. ha.

Mange husker vel endnu billedet af en renafdrift eller gennemhugning af en mellemaldrende bevoksning i begyndelsen af 70'erne. Toppe med diameter op til 10-12 cm var efterladt på skovbunden, fordi der ikke var positivt dækningsbidrag for oparbejdningen - i øvrigt til stor forargelse for skovgæster, der konstaterede, at skoven ikke lignede billedet derhjemme med den brølende kronhjort, men så rodet og uordentlig ud.

Udkørsel af cellulosetræ af gran.

Medens den øvrige del af befolkningen stort set oplevede 60'erne som det »det glade årti« med stigende realløn, mere fritid og inflation til delvis dækning af øget forbrug, fortsatte nedgangen i skovbrugets indtjening til sidst i 70'erne, hvor det danske sprog blev begavet med en ny glose - selvskoveren. Det vil sige en person, som opstod af oliekrisen, og som på grundlag af en kombination af de høje oliepriser, - afgifter og en marginalskat på op mod 65, mente at kunne holde en forholdsvis rimelig timeløn ved oparbejdning af træ på rod til eget brændeforbrug.

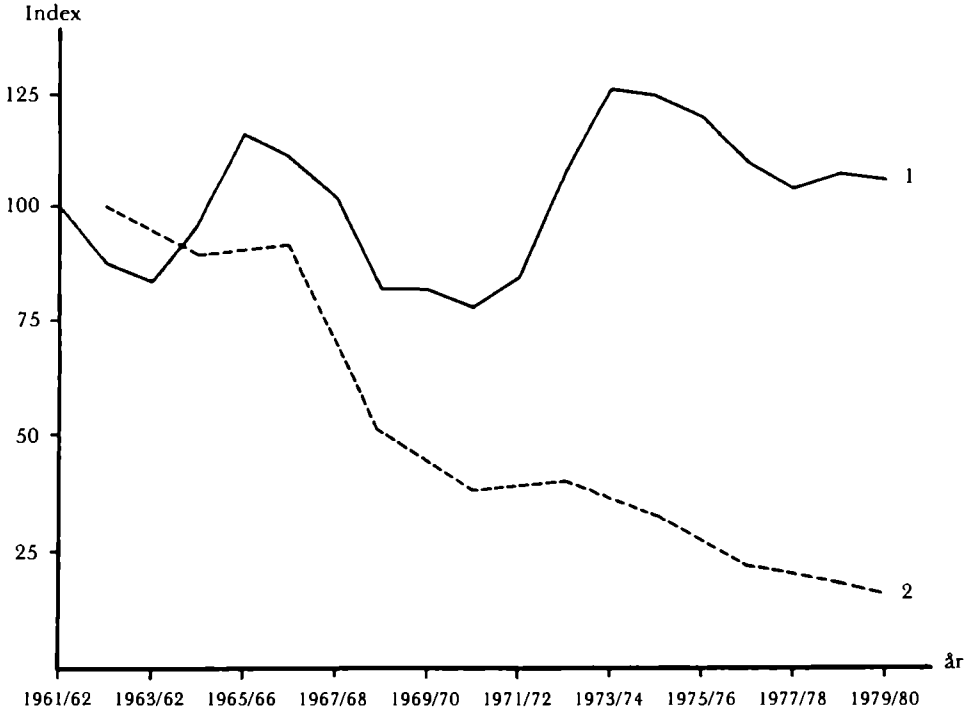
Selvskoveren har hånd i hånd med fuldmekaniseret tynding af unge nåletræsbevoksninger betydet, at resultatet af udhugning i smådimensioneret træ har udviklet sig positivt.

Selv om skovbruget, blandt andet som følge af den lange produktionstid og dermed lave omsætningshastighed, altid har været præget af en vis sund konservatisme, har der dog været plads til forskellige moderetninger. Man har kendt lærke-, rødeg- og ahornperioden, og i begyndelsen af 1970'erne kunne man af Dansk Skovforenings årlige regnskabsoversigter aflæse, at indtægt fra salg af juletræer og pyntegrønt kom til at spille en væsentlig rolle for visse distrikter.

På skovvandringer blev deltagerne præsenteret for kasseoverskud pr. arealenhed, hvis lige ikke tidligere var blevet set. Ideen blev derfor taget op på adskillige skovdistrikter, men udbuddet af plantemateriale var utilstrækkeligt til at efterkomme efterspørgslen.

Den begrænsende faktor for produktionsudvidelsen havde tidligere været frøforsyningen fra den russiske del af Kaukasus-bjergene. Nu blev der imidlertid åbnet for import af store mængder frø fra Tyrkiet, og flere og flere ejendomme så derfor en mulighed for at pynte på skovregnskabet ved gentilplantning med Nordmannsgran. Det tyrkiske frø, hvis egnethed til formålet var ukendt, blev i mange situationer suppleret med planter af tvivlsom kvalitet, og fra at være en rimelig fornuftig nicheproduktion for et begrænset antal specialister tegnede afsætningen allerede i begyndelsen af 80'erne en priskurve med faldende tendens.

Samtidige store tilplantninger af såkaldte marginale landbrugsjorder og et uorganiseret og uigennemsigtigt marked begyndte at tage livet af forestillingen om, at Danmark skulle forsyne en væsentlig del af de mellemeuropæiske hjem med juletræer og pyntegrønt.

Udviklingen i gennemsnitligt kasseoverskud i de gamle skovegne 1961/62-1979/80.
1: Deflateret med detailprisindex indtil 1964/65, derefter forbrugerprisindexet (1961/62 = 100).
2: Deflateret med overenskomstmæssig timeløn i skovbruget (1.4.1963 = 100).

Udviklingen i skovbruget gennem de seneste 30 år tegner vel ikke et alt for lyst billede af erhvervets økonomiske forhold. Gentagne beregninger viser imidlertid, at investering i skovbrug udviser tilnærmelsesvis samme rentabilitet - korrigeret for inflation - som køb af obligationer med længste løbetid.

Aa. Schwartz

Register over ejendomme i følgende afsnit *

A. AGGERSVOLD, Jyderup
ALDERSRO, Værslev
ALGISTRUP, Føllenslev
ANNEBERG, Nykøbing Sj.
ARNAKKE, Svinninge
ASKEGAARDEN, Knabstrup
(se Dyrehavegaard)
ASTRUP, Jyderup

B. BIRKENDEGAARD, Værslev
BJERRESØGAARD, Eskebjerg
BODAL GODS, Vedde
BRÆNDEMOSEGAARD, Illerup

D. DAVRUP HOVEDGAARD, Jyderup
DRAGSHOLM, Hørve
DRAGSMØLLEGAARD, Hørve
(se Arnakke)
DYREHAVEGAARD, Knabstrup
DØNNERUP, Jyderup

E. EGEMARKE, Føllenslev
ERIKSHOLM, Vipperød

F. FRIHEDSLUND, Ruds-Vedby
FAAREVEJLEGAARD, Fårevejle

H. HAGESTEDGAARD, Hagested
HESSELBJERGGAARD, Ruds-Vedby
HØRBYGAARD, Hørby

K. KATTRUP, Jyderup
KELLEKLINTEGAARD, Jerslev Sj.
KNABSTRUP HOVEDGAARD,
Regstrup
KONGSDAL, Mørkøv
KRAGERUP, Ruds-Vedby
KAASTRUPGAARD, Kalundborg

L. LANGERØDGAARD, Holbæk
LERCHENBORG, Kalundborg
LERCHENFELDT, Kalundborg
LILLE RYNKEVANG, Kalundborg
LINDHOLDTGAARD, Skamstrup
LØVENBORG, Regstrup

M. MOSBJERGGAARD, Kalundborg
MOSEGAARDEN, Skellingsted
MYRETYGEGAARD, Alleshave
(se Raabehøjgaard)

N. NYGAARDEN, Nr. Asmindrup
NØRAGER, Ruds-Vedby
NØKKENTVEDGAARD, Knabstrup

O. ODBOGAARD, Fårevejle
ORELUND, Mørkøv

P. PEDERSMINDE, Ugerløse

R. RENDSBORGGAARD, Kalundborg
RAABEHØJGAARD, Alleshave

S. SALTOFTE, Svebølle
SELCHAUSDAL, Ruds-Vedby
SEVERINSMINDE, Regstrup
(se Eriksholm)
SMAKKERUP, Kalundborg
SOPHIENBORG, Hillerød
ST. FLINTERUP, St. Fuglede
ST. HENRIKSHOLM, Jyderup
SVANHOLMGAARD, Eskebjerg
SVINNINGEGAARD, Svinninge
SØLYST, Gislinge
SØNDERHØJ, Snertinge

T. TAMDRUP BISGAARD, Horsens
TOFTHOLM, Mørkøv
TORBENFELDT, Mørkøv

V. VESTERBYGAARD, Jerslev Sj.
VÆRSLEVGAARD, Værslev

AA. AAGAARD, Gørlev
AASTRUP KLOSTER, Tølløse

* Udsnit af selskabets medlemskreds i jubilæumsåret 1987.

Ejendommens navn: AGGERSVOLD

Ejere: Henriette og Aksel Tving.

Areal:
I alt 574 ha
Ager 229 ha
Skov 298 ha
Andet 47 ha (eng).

Driftsform: Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, raps, frø og lucerne. Engene er for en stor del afvandede og opdyrkede.

Historiske oplysninger: Hovedbygning opført 1835, arkitekt C. F. Hansen, (fredet). Avlsbygninger opført 1875 efter brand. Ny ejerbolig opført 1976.
Aggersvold kom i slægten Timms eje 1916.

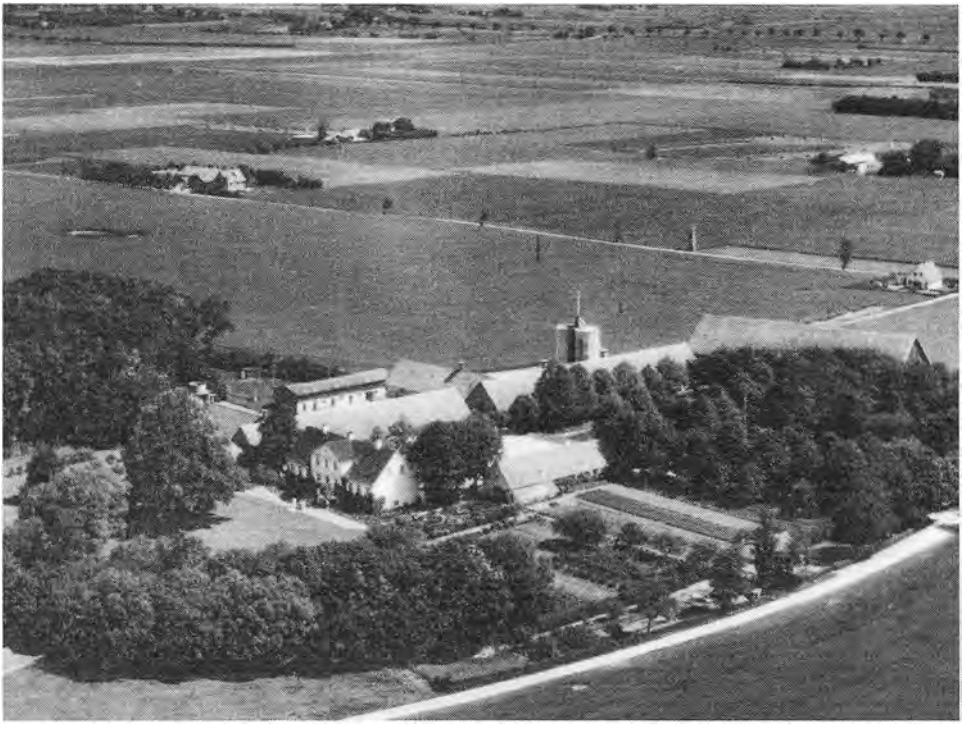
Ejendommens navn:	ALDERSRO
Ejer:	Leif Krabbe.
Areal:	I alt 135 ha
	Ager 130 ha
	Eng 5 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, raps og frø.

Ejendommens navn:	ALGISTRUP med Dalgaard
Ejer:	Ib Lemvigh.
Areal:	I alt 270 ha Ager 265 ha Andet 5 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, sukkerroer, raps, græs- og kløverfrø.
Historiske oplysninger:	Algistrup er oprettet 1756. Nedbrændt 1834, genopført. Kom i slægten Lemvigh's eje for tre generationer siden.

Ejendommens navn:	ANNEBERG HOVEDGAARD
Ejer:	Hans Tandrup.
Areal:	I alt 139 ha Ager 129 ha Skov 4 ha Andet 6 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, raps og ærter.
Historiske oplysninger:	Anneberg udskiltes i 1660erne fra den kongelige vildtbane i Odsherred. Enkelte bygninger daterer sig tilbage til 1665 fra rentemester Henrik Müllers dage. Anneberg erhvervedes af nuværende ejer i 1982.

Ejendommens navn: ARNAKKE med Drags Møllegaard

Ejer: Ole Traugott Schwensen.

Areal:

I alt	272 ha
Ager	248 ha
Skov	5 ha
Andet	19 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, sukkerroer og frø.

Historiske oplysninger: Arnakke er beliggende på sydbredden af den udtørrede Svinninge Vejle, med ca. halvdelen af gårdens tilliggende på den gamle fjordbund.
Arnakke erhvervedes af slægten Schwensen i 1920.

Ejendommens navn: ASTRUP

Ejer: Henrik Schrøder.

Areal:
I alt 683 ha
Ager 233 ha
Skov 249 ha
Andet 201 ha. Herunder sø, enge etc.

Driftsform: Gården drives med kornavl og stor svinebesætning. (4.600 svin). SPF-systemet.
Astrup hørte tidligere under Lerchenborg.
Nuværende ejer erhvervede godset i 1985.

Ejendommens navn: BIRKENDEGAARD

Ejer: Gerhard og Jørgen Faye.

Areal:

I alt	503 ha
Ager	308 ha
Skov	80 ha
Andet	115 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med dyrkning af sukkerroer, raps, ærter, hestebønner, græsfrø, korn og græs til tørring.

Historiske oplysninger: Godset tilhørte oprindeligt Kalundborg Slots jorder, kom senere under Lerchenborg.

Nuværende ejers familie erhvervede godset i 1921. G. Faye købte ejendommen af familien 1949, og J. Faye blev medejer 1985.

Ejendommens navn: BJERRESØGAARD
Ejer: Ole Olsen.
Areal: I alt 22 ha
Ager 20 ha
Andet 2 ha
Driftsform: Markbrug med avl af korn, roer og frø. Besætning 5 heste.
Historiske oplysninger: Nuværende ejer overtog gården i 1961.

Ejendommens navn: BRÆNDEMOSEGAARD
Ejer: »Protekta Svineavl A/S«.
Areal: I alt 300 ha, heraf forpagtet 230 ha
Ager 300 ha
Driftsform: Drives med en besætning på ca. 1.000 årssøer.
Markbruget dyrkes primært med majs til modenhed og korn.

Ejendommens navn: BODAL GODS

Ejer: Henning Hansen.

Areal:

I alt	542 ha
Ager	343 ha
Skov	135 ha
Andet	64 ha

Driftsform: Godset har en ammekobesætning med 50 moderkøer samt ungkvæg. Markerne dyrkes med korn, herunder byg, vårhvede og rug, samt raps, kartofler og timothé.

Historiske oplysninger: Godset oprettedes 1850 af grosserer A. Adolph, som sammenlagde to større ejendomme. Allerede i 1904 påbegyndtes udvindingen af tørv, en produktionsgren som fortsattes igennem de to verdenskrige og afsluttedes i 1954. Nuværende ejer overtog godset i 1977 og tilkøbte yderligere jord i 1983.

Ejendommens navn: DAVRUP HOVEDGAARD

Ejer: Per Green.

Areal:
I alt 168 ha
Ager 110 ha
Skov 58 ha

Driftsform: Drives med korn, frø og sukkerroer. Der er ingen besætning. Traditionelt skovbrug.

Historiske oplysninger: I 1567 nævnes hovedgården Davrup første gang. Fra 1755-1804 indgik Davrup i stamhuset Lerchenborg. Af senere ejere kan nævnes godsejer Grüner til Egemarke, som købte gården i 1911.
Nuværende ejer overtog gården i 1978 efter sin fader.

Ejendommens navn: DRAGSHOLM

Ejer: Johan Fr. Bøttger, samt familieinteressentskabet bestående af Inger Merete, Flemming og Leif Bøttger.

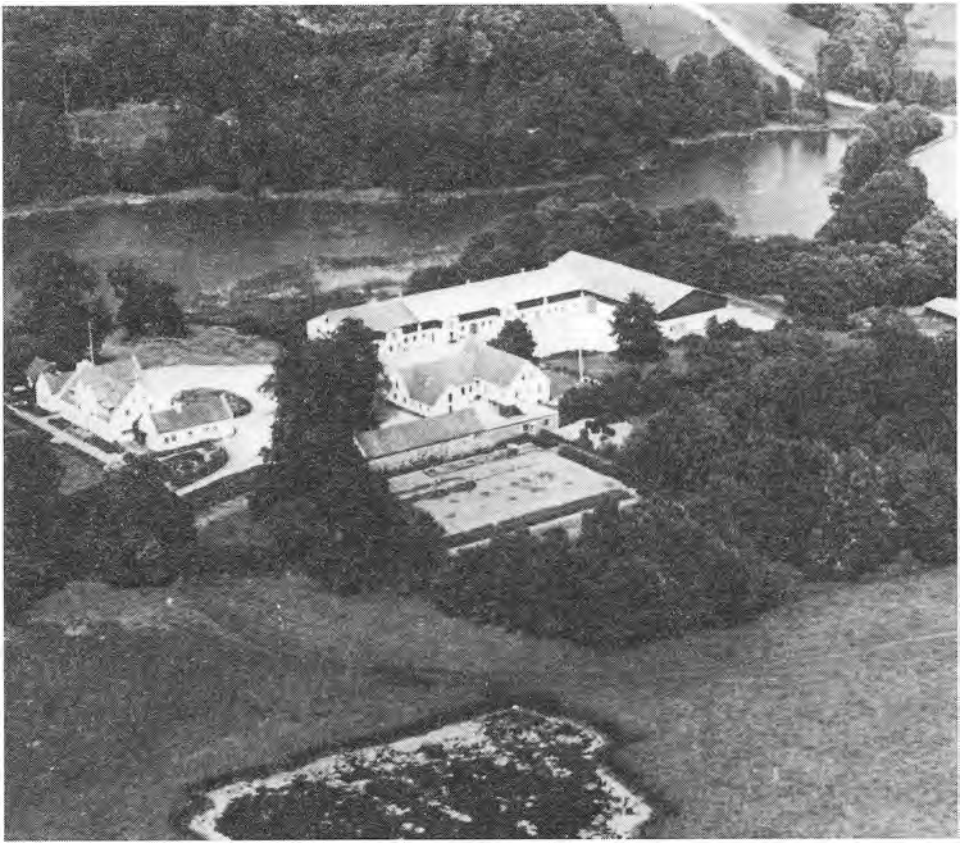
Areal:
I alt 187 ha
Ager 157 ha
Skov 30 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, frø, sukkerroer. I skoven skovkulturer med bl.a. juletræer og pyntegrønt.

Historiske oplysninger: Slottet blev bygget omkring år 1200. Var oprindeligt Roskilde-bispernes faste borg. Overgik 1536 ved reformationen til Kronen og blev til et kongeligt len. Fra 1694 i slægten Adlers eje, for hvilken familie der oprettedes baroniet Adlersborg.
Nuværende ejer erhvervede godset i 1936.

Ejendommens navn:	DYREHAVEGAARD med Askegaard
Ejer:	Anette v. Arnold-Antoni.
Areal:	I alt 194 ha Ager 155 ha Skov 34 ha Andet 5 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, raps og sukkerroer.
Historiske oplysninger:	Stuehuset er opført 1861. Bygningen, som stammer fra det tidlige 1600-tal, var oprindelig en af sidefløjene på det daværende Knabstrup. Ejendommen har været i slægtens eje siden 1941.

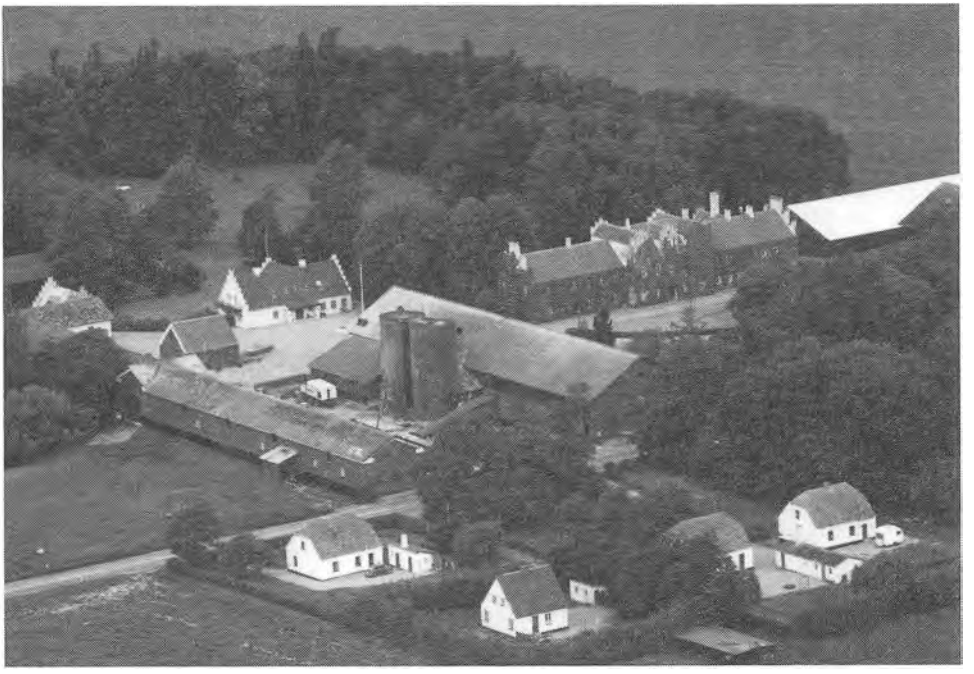
Ejendommens navn: DØNNERUP

Ejer: Allan og Andreas Hastrup.

Areal: I alt 1.143 ha
Ager 210 ha
Skov 933 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med dyrkning af korn og græsfrø.

Historiske oplysninger: Ejendommen udgjorde oprindelig den søndre del af baroniet Adlersborg (se Dragsholm).
Blev i 1925 dels ved arv, dels ved køb erhvervet af nuværende ejeres familie. Hovedbygning opført 1934.

Ejendommens navn: **EGEMARKE med Bjergagergaard**

Ejer: Ove Lohmann Poulsen.

Areal:

I alt	359 ha	27,5 ha
Ager	342 ha	24,8 ha
Skov	5 ha	
Andet	12 ha	2,7 ha

Driftsform: Besætning bestående af 430 årssøer med levering af ca. 5.000 slagtesvin om året. Markerne dyrkes med korn, frø og sukkerroer.

Historiske oplysninger: Egemarke hørte oprindelig til Baroniet Adlersborgs udstrakte tilliggende. Hovedbygning opført 1880.
Nuværende ejers fader erhvervede godset i 1948 og tilkøbte senere Særslevgaarden.

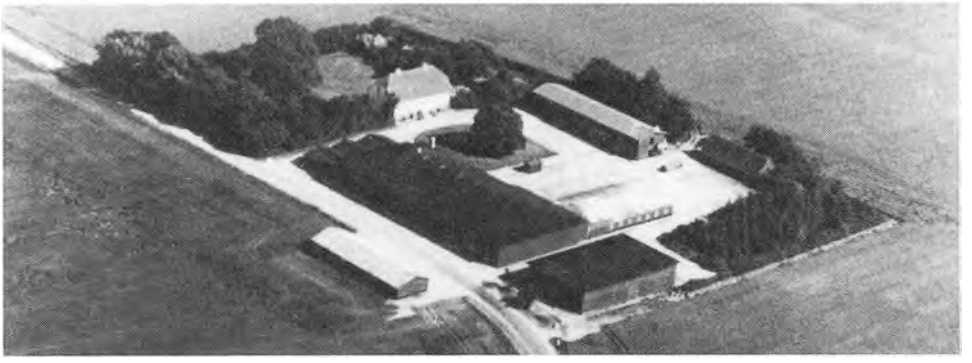
Ejendommens navn: ERIKSHOLM

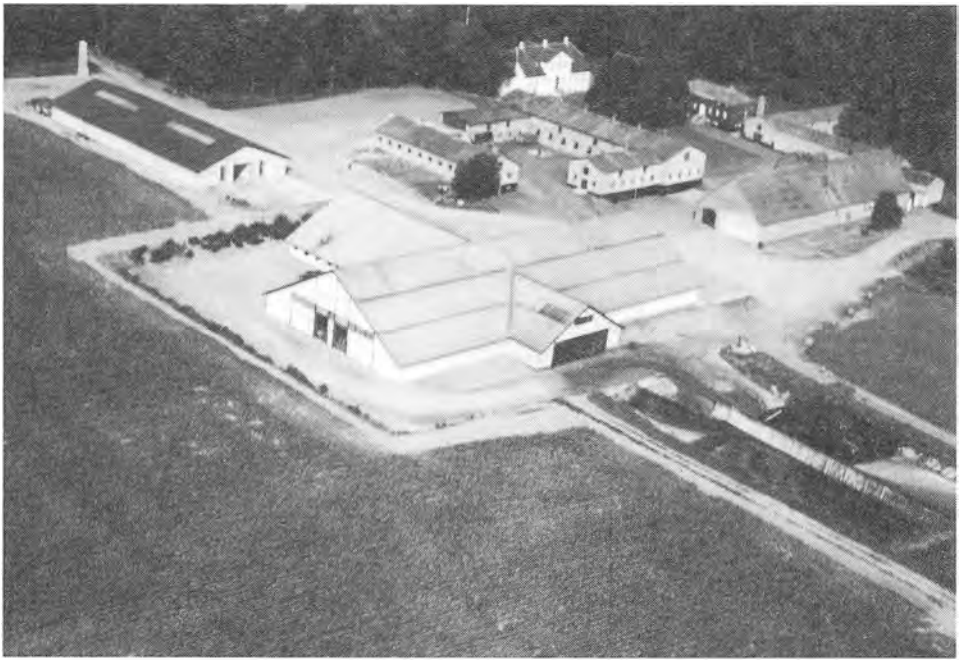
Ejer: Jørgen Greve Ahlefeldt-Laurvig.

Areal: I alt 305 ha
Ager 300 ha
Andet 5 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, raps, ærter og græsfrø.

Historiske oplysninger: Eriksholm er opstået ved sammenlægning af to herregårde Vinderup og Thorupgaarden. Hovedbygningen er opført 1788 til slægten Brinch-Seidelin, som havde oprettet et stamhus bestående af Hagestedgaard, Holbæk Slots Ladegaard og Eriksholm.
Nuværende ejers slægt erhvervede Eriksholm i 1878. Skoven overdroges i 1972 til næste generation. Severinsminde tilkøbtes 1985.

Ejendommens navn: FRIHEDSLUND

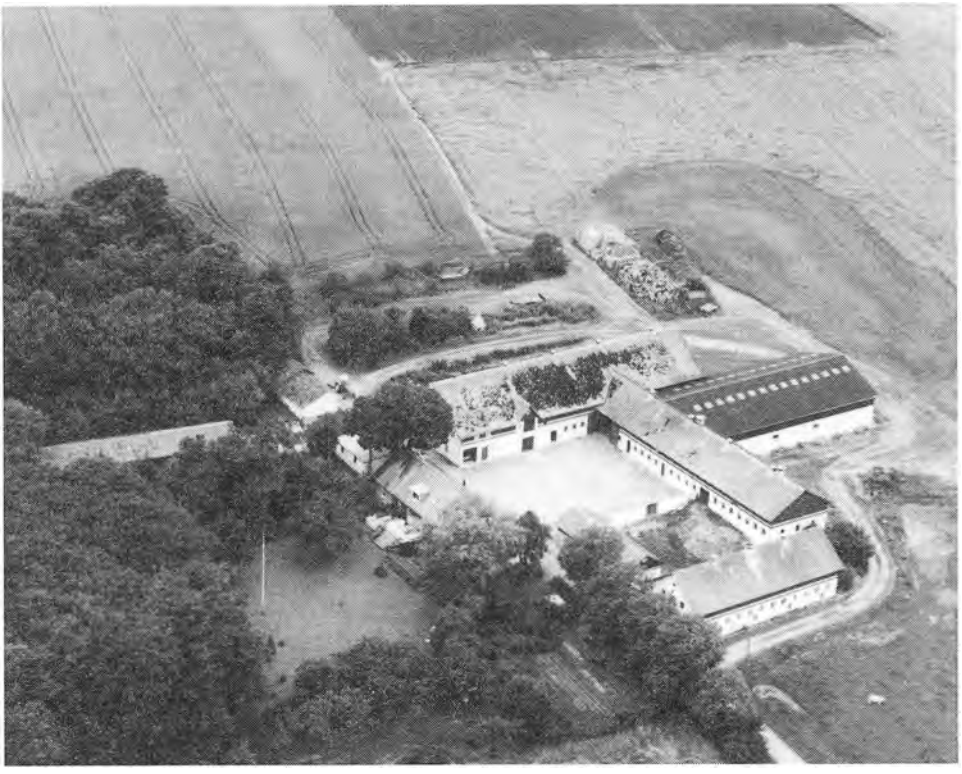
Ejer: Fonden for uddannelse i landbrugspraktik og naturvidenskabelig forskning.

Areal:

I alt	300 ha
Ager	257 ha
Skov	7 ha
Andet	36 ha

Driftsform: Malkekvægbesætning bestående af 200 malkekøer, RDM × ABK + opdræt 190 stk. samt 110 fedetyre. Markdriften består af avl af korn, frø, sukkerroer, græsfrø, raps.

Historiske oplysninger: Ejendommen købtes i 1969 af grosserer B. Strands enke, med det formål at uddanne unge landmænd i praktisk landbrug. I årene 1975 til 78 er der opført nye bygninger, maskinhal, stalde og boliger.

Ejendommens navn: FAAREVEJLEGAARD

Ejere: Halfdan og Hans Jensen.

Areal: I alt 138 ha
Ager 120 ha
Eng 18 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med specialafgrøder. Foruden kornavl, sukkerroer, spiseløg, kartofler, gulerødder og ærter.

Historiske oplysninger: Gården har været i slægtens eje siden 1836, og Hans Jensen er 5. generation.

Ejendommens navn: HAGESTEDGAARD

Ejer: Anders M. Hvass.

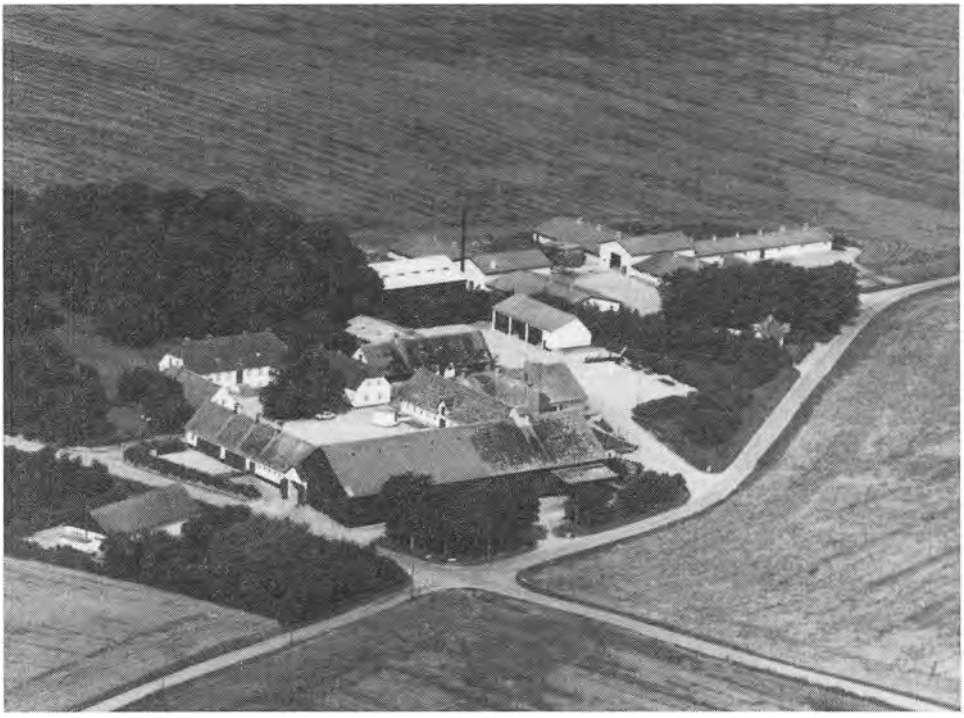
Areal:

I alt	460 ha
Ager	284 ha
Skov	88 ha
Eng	83 ha
Andet	15 ha

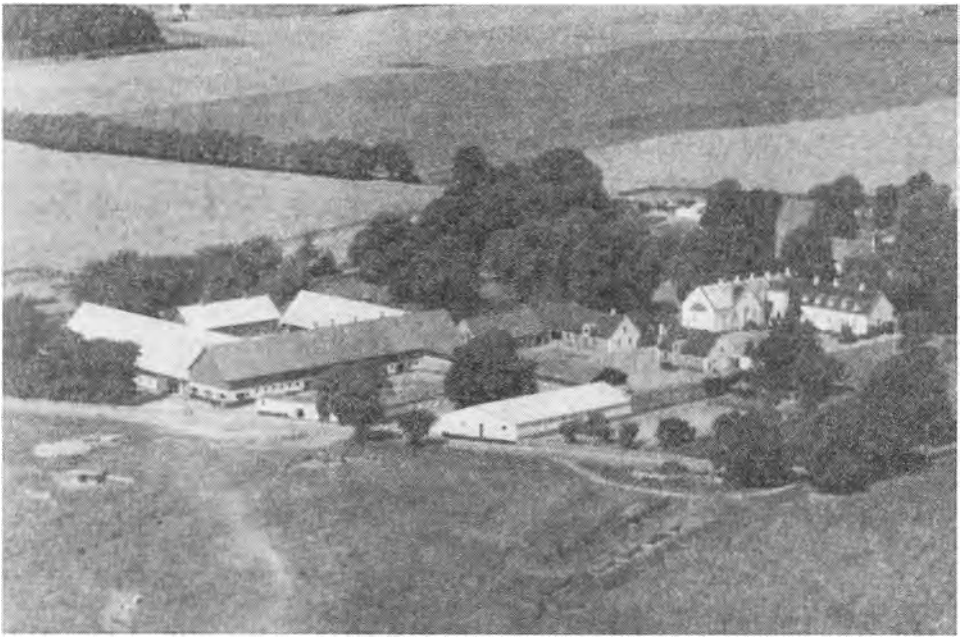
Driftsform: Kvægløst landbrug med markafgrøder - korn, sukkerroer og frø (rødsvingel). Tilforpagtet Vognserup.

Historiske oplysninger: Hagestedgaard nævnes første gang i Kong Valdemars Jordebog 1230. Blandt de kendteste ejere var Kansleren Johan Friis, fra hvis tid kældrene stammer (omkring 1550). 1825 overtoges Hagestedgaard af slægten Grevencop-Castenskiold og er igennem arv i nuværende ejers besiddelse (6. generation).

Hovedbygningen fra 1748 er fredet. Avlsgården genopført efter brand i 1879.

Ejendommens navn:	HESSELBJERGGAARD
Ejer:	Aktieselskabet af 31. oktober 1917.
Areal:	I alt 221 ha Ager 182 ha Skov 39 ha
Driftsform:	Svineavl med årsproduktion af ca. 6.000 slagterisvin. Markbrug med korn, raps og ærter, samt kirsebær og solbær fra plantage.

Ejendommens navn: HØRBYGAARD med Søgaard

Ejer: Christian Gustav Castenskiold.

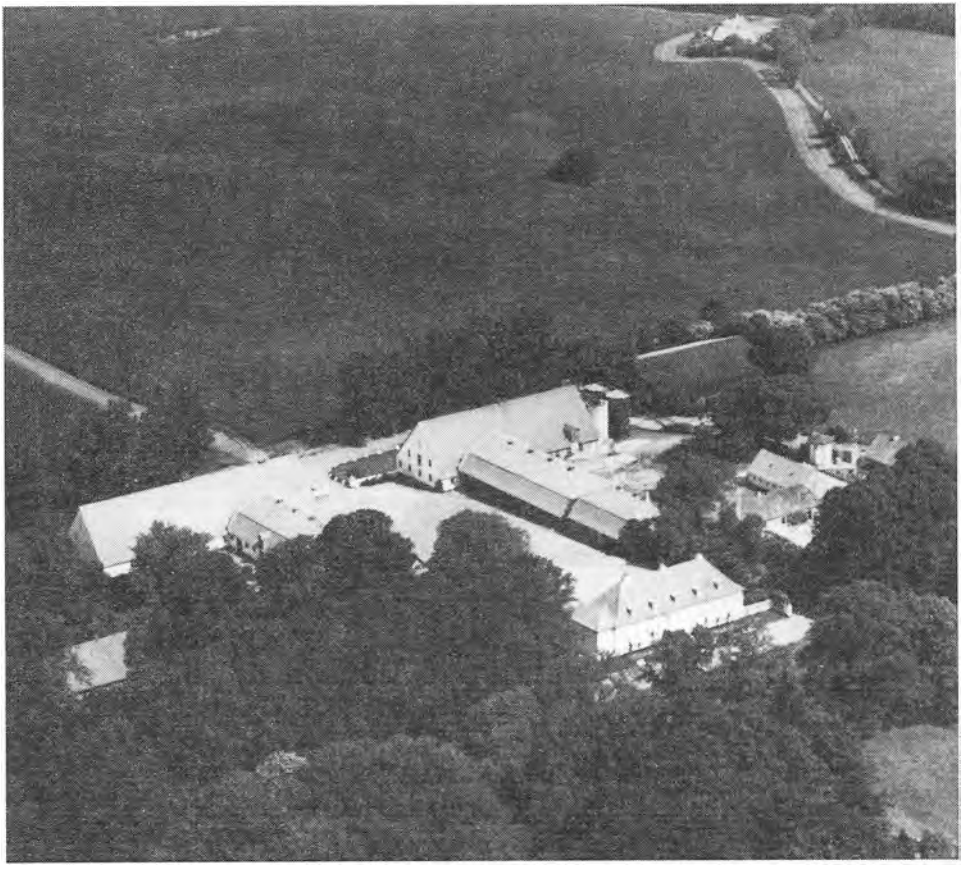
Areal:

I alt	380 ha
Ager	287 ha
Eng	20 ha
Skov	55 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug. Markbrug med dyrkning af korn, raps, ærter og frø, bl.a. kommen.

Historiske oplysninger: Hørbygaard nævnes helt tilbage i 1300-tallet, og iblandt de tidligste ejere kan nævnes den navnkundige Roskildebisp Peder Jensen Lodehat, som også var ejer af Gjorslev på Stevns.

I 1748 kom godset i slægten Castenskiolds eje, da Volrad August v.d. Lühe solgte Hørbygaard til Jacoba Holten, enke efter Johan Lorentz Castenschiold, i hvis efterslægt Hørbygaard nu befinder sig.

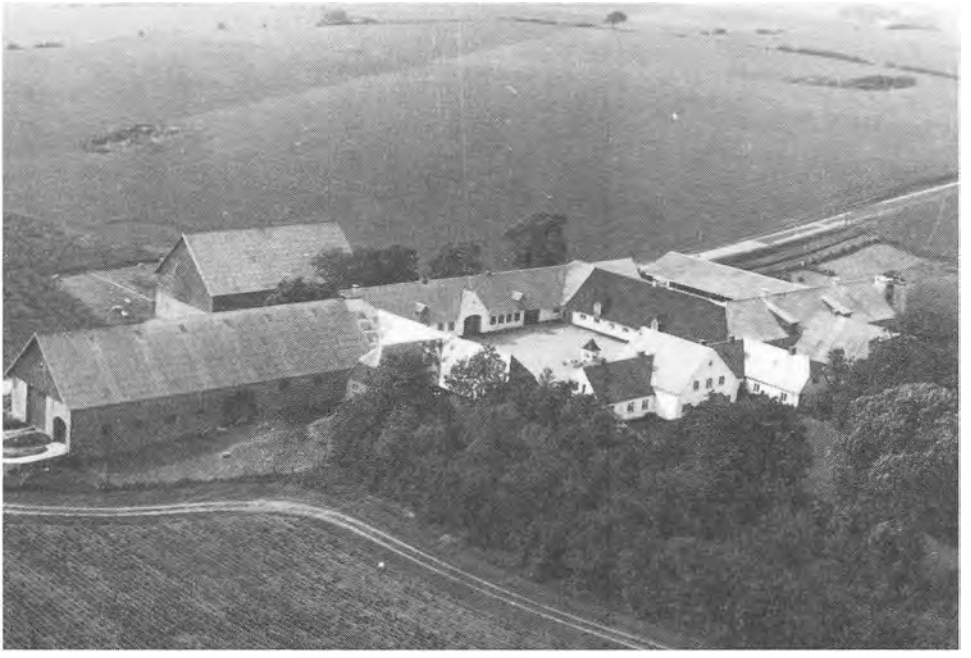
Ejendommens navn: KATTRUP

Ejer: Peter Møller.

Areal: I alt 746 ha
Ager 399 ha
Skov 347 ha

Driftsform: Kvægløst brug fra 1985. Førhen med malkekvægbesætning på ca. 120 køer plus opdræt, der p.g.a. leukose blev sat ud i 1973. Derefter fedekvægbesætning bestående af Hereford krydset med sortbroget indtil 1985.
Markbrug med dyrkning af korn og vårraps.

Historiske oplysninger: Ejendommen blev købt af skibsreder A. P. Møller i 1948. I 1967 overtaget af datteren, hvis søn, den nuværende ejer, overtog ejendommen i 1973.

Ejendommens navn: **KELLEKLINTEGAARD**

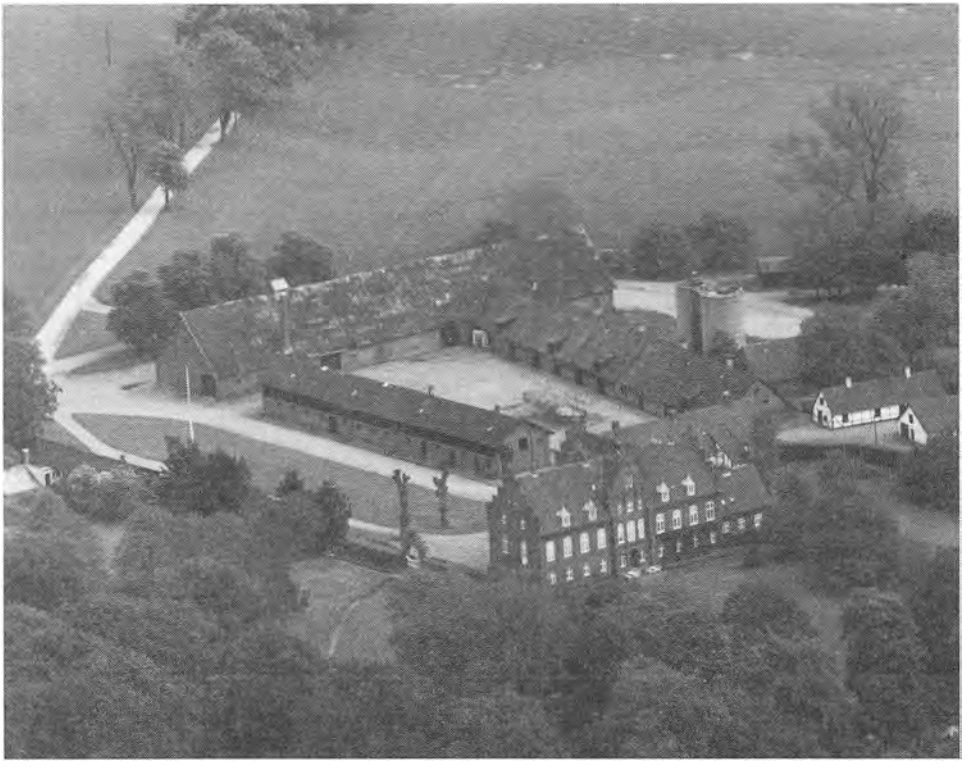
Ejer: Ole Høgh Hansen.

Areal:

I alt	130 ha
Ager	120 ha
Skov	5 ha
Andet	5 ha

Driftsform: Besætning, søer med fedesvin. Markbrug, korn, frø, roer og kirsebær.

Historiske oplysninger: Kelleklintegaard er oprettet 1835 af L. J. Ostermann, som sammenlagde tre fæstegårde, der tidligere havde hørt under Lerchenborg. Gården kom i familiens eje 1922, og det er tredie generation, som driver gården.

Ejendommens navn: KNABSTRUP HOVEDGAARD

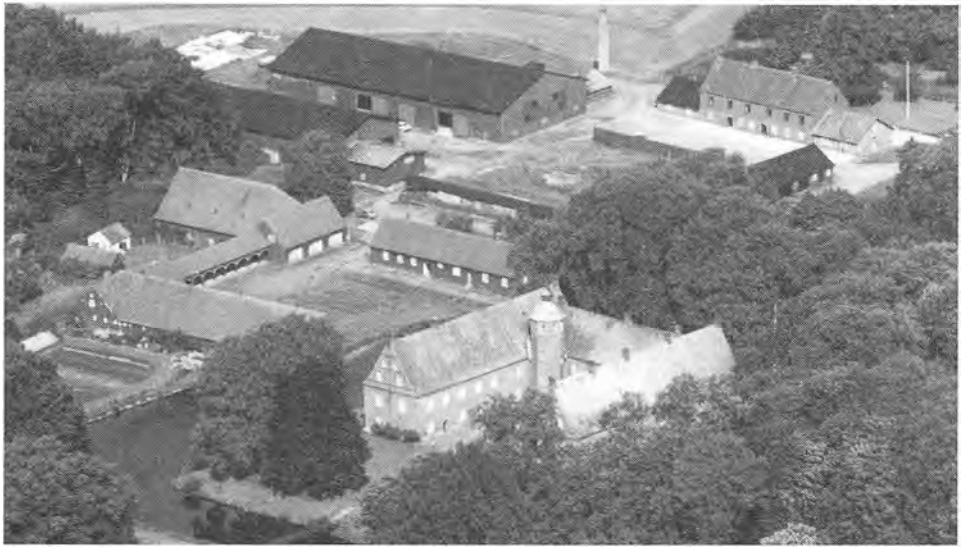
Ejer: A/S Knabstrup Gods. Forpagter Bent Kjær Poulsen.

Areal:

I alt	436 ha
Ager	248 ha
Skov	121 ha
Have	12 ha
Enge	55 ha

Driftsform: Kvægløst brug. Markbruget med dyrkning af korn, vårraps, ærter og frøgræs (alm. rajgræs).

Historiske oplysninger: Knabstrup er en gammel sædegård, som har været i slægten Lunns eje siden 1776. Major Villars Ditlev Lunn opdrættede de berømte Knabstrupper heste. Hovedbygning fra 1861, (arkitekt V. Dahlerup).

Ejendommens navn: KONGSDAL

Ejer: Hans Iakob Estrup, forpagter, kammerherre I. Estrup.

Areal:
I alt 1.015 ha
Ager 231 ha
Eng 88 ha
Bøndergods 104 ha
Skov 485 ha

Driftsform: Landbruget drives kvægløst med traditionel korn- og frøavl.

Historiske oplysninger: Kongsdal eller Tygestrup, som var gårdens oprindelige navn, nævnes i 1100-tallet som Hvide-slægtens ejendom. Senere har gården hørt under Sorø Kloster og under Antvorskov Kloster. Ved reformationen blev Tygestrup tillige med det øvrige klostergods Kronens ejendom.

Frederik II skænkede 1587 Tygestrup til Peder Reedtz, som var en af kongens mest betroede mænd. Peder Reedtz påbegyndte opførelsen af den smukke røde hovedbygning. Hele anlægget med voldgrave og ladegård blev fuldført af hans søn og sønnesøn. Hovedbygningen bærer årstallet 1598 og ladegården 1669.

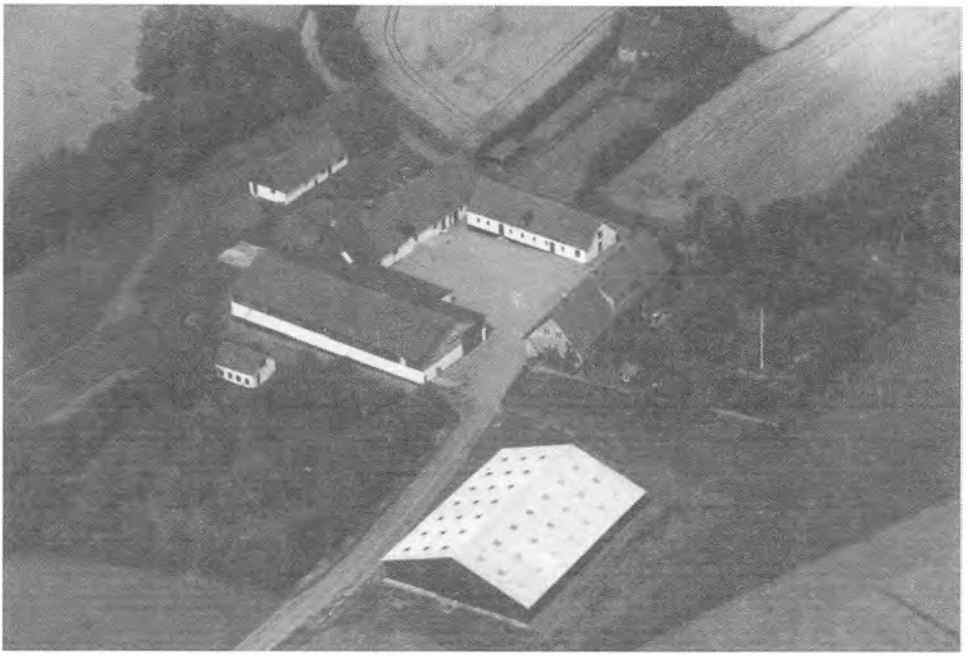
Efter Reedtz'erne kom gården i Frederik III's besiddelse. Kongen satte så stor pris på egnen omkring Torbenfeldt og Tygestrup, at han gav gårdene nye navne: Frydendal og Kongsdal. Kongens besiddelsestid blev kort. Derefter fulgte en omskiftelig periode for ejendommen.

I 1836 købte Hector Frederik Janson Estrup gården af Jacob Benzon Resch. I 1986 overtog Hector Estrups tiptip oldebarn Hans Iacob Estrup Kongsdal.

Ejendommens navn:	KRAGERUP
Ejere:	Erik og Birgitte Dinesen.
Areal:	I alt 926 ha Ager 666 ha Skov 172 ha Andet 88 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med markafgrøderne: Korn, sukkerroer, raps, frø, ærter og bønner.
Historiske oplysninger:	Ejendommen har været i slægtens eje siden 1801. Nuværende ejer er syvende generation. Hovedbygningen, som delvis er bygget på kældre fra 1600-tallet er fredet. Der er tildelt godset fire fortjenstmedaljer til medarbejdere for lang og tro tjeneste. Hele avlsgården er stort set ombygget eller nybygget inden for de seneste 25 år.

Ejendommens navn: KAASTRUPGAARD
Ejer: Novo Industri A/S. Forpagter Niels Søndergaard.
Areal: I alt 20 ha
Ager 20 ha
Driftsform: Kvægløst landbrug med markafgrøderne korn og raps.

Ejendommens navn: LANGERØDGAARD
Ejer: C. Caspersen.
Areal: I alt 55 ha
Ager 49 ha
Andet 6 ha
Driftsform: 32 malkekøer plus opdræt, RDM. Markafgrøder: Stamsæd, græsfrø, græs og foderroer.
Historiske oplysninger: Ejendommen har været i familiens eje siden 1937.

Ejendommens navn: LERCHENBORG

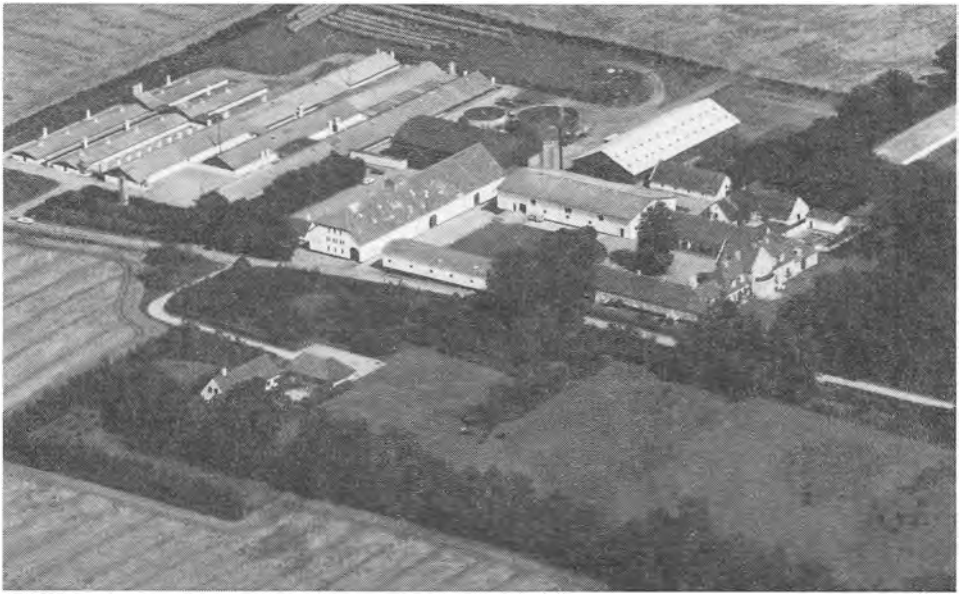
Ejer: Christian greve Lerche-Lerchenborg.

Areal:

I alt	625 ha
Ager	367 ha
Skov	232 ha
Andet	53 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med markafgrøderne korn, vinterraps, rødsvingel og roefrø.

Historiske oplysninger: Lerchenborg oprettedes som stamhus for general Christian Lerche og hans efterslægt. Godset kom i slægtens eje 1743. Slot og avlsbygninger fremtræder som et smukt eksempel på barokarkitektur, og sammen med den af Jean Baptiste Descarriers de Longueville anlagte have, udgør Lerchenborg et af de bedst bevarede herregårdskomplekser fra den periode.

Ejendommens navn: LERCHENFELDT

Ejer: Johan Clausen.

Areal: I alt 327,8 ha
Ager 246,8 ha
Skov 45,1 ha
Andet 35,9 ha

Driftsform: Drives med en besætning på 600 årssøer og en årsproduktion på 12.500 smågrise. Markbruget er med korn, raps og rødsvingel.

Historiske oplysninger: Lerchenfeldt hørte oprindelig til Lerchenborgs store godskompleks. Ejendommen kom i slægten Clausens eje i 1946. Nuværende ejer overtog i 1969.

Ejendommens navn: LILLE RYNKEVANG
Ejer: Novo Industri A/S. Forpagter Bent Nielsen.
Areal: I alt 44 ha
Ager 25 ha
Andet 19 ha
Driftsform: Kvægløst landbrug med markafgrøderne korn og raps.
Historiske oplysninger: Ejendommen overtoges af Novo i 1968 og er blevet drevet med forpagter siden.

Ejendommens navn: LINDHOLDT
Ejer: Lars Holst Frederiksen.
Areal: I alt 94 ha
Ager 60 ha
Skov 30 ha
Andet 3 ha
Driftsform: Kvægløst landbrug med markafgrøderne korn og raps.
Historiske oplysninger: Nuværende ejer overtog gården i 1970. Driftsbygningernes areal udgør 3300 m².

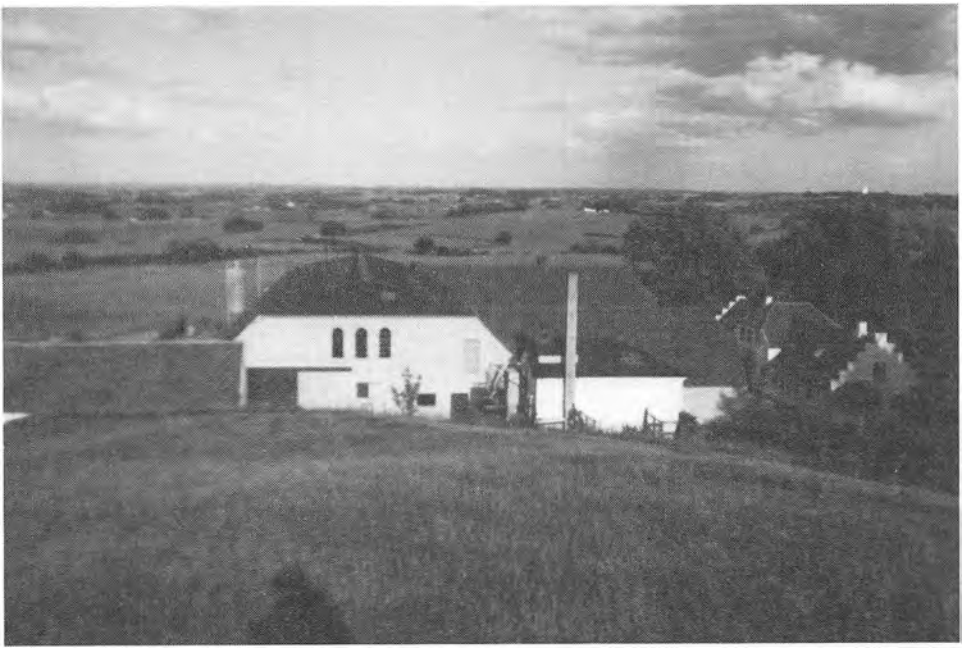
Ejendommens navn: LØVENBORG

Ejere: Greverne Hans og Christian Ahlefeldt-Laurvig.

Areal:
I alt 848 ha
Ager 330 ha
Skov 518 ha
Tilforp. 12 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med markbrug af korn og frøavl.
Traditionelt skovbrug med bl.a. pyntegrønt og juletræer.

Historiske oplysninger: Løvenborg tilhørte tidligere slægten Løvenskiold, for hvilken godset var oprettet som baroni. Hovedbygningen er opført 1634. Moderniseret i 1700-tallet og tilføjet en tilbygning 1863.
Har været i slægten Ahlefeldts eje siden 1938.

Ejendommens navn: MOSBJERGGAARD med Tvillinggaard

Ejer: Lars Hooge Clausen.

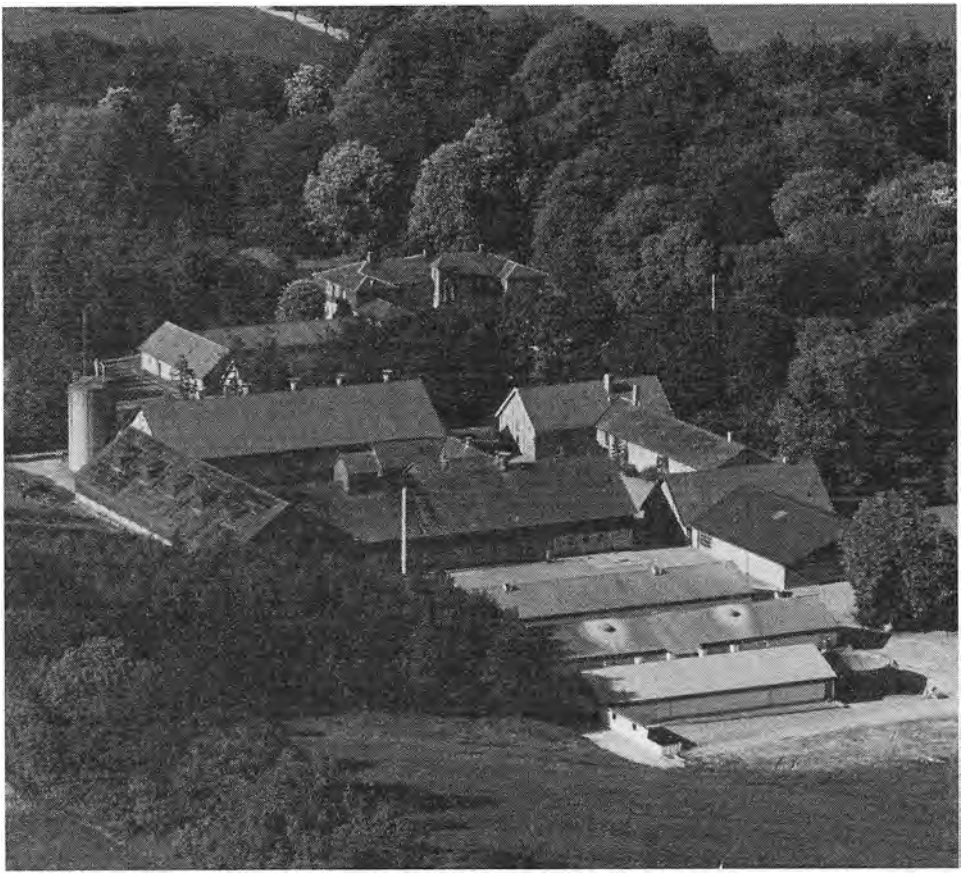
Areal: I alt 95 ha
Ager 95 ha

Driftsform: Drives med en besætning på 100 årssøer samt ca. 2.000 fedesvin. Markafgrøderne er korn, raps og ærter.

Historiske oplysninger: Mosbjerggaard har været i slægtens eje siden ca. 1860, hvor den blev købt af Frederik Hooge, nuværende ejers tipoldefader. Lars Hooge Clausen tilkøbte Tvillinggaard i 1969.

Ejendommens navn: MOSEGAARDEN
Ejer: Claus Petersen.
Areal: I alt 50 ha
Ager 47,3 ha
Skov 2,3 ha
Andet 0,4 ha
Driftsform: Drives med en årsproduktion af ca. 550 slagterisvin. Markafgrøderne er korn, raps og oliehør.
Historiske oplysninger: Nuværende ejer overtog gården 1. april 1985.

Ejendommens navn: NYGAARDEN
Ejer: Torben Knudsen.
Areal: I alt 49 ha
Ager 49 ha
Driftsform: Drives med en svinebesætning på 150 årssøer samt opdræt. Markafgrøderne er korn og frø.
Historiske oplysninger: Ejendommen var oprindelig landevejskro på den gamle Nykøbing landevej. Udstykket i 1920, for atter at få arealerne sammenkøbt. Den navnkundige kvægavler Peter Nielsen, senere Høilykkegaard, har ejet Nygaarden indtil 1951.

Ejendommens navn: NØRAGER
med Stengaarden og Solbakkegaard

Ejer: Lizzie Gorm Hansen, forpagter Kim Gorm Hansen.

Areal:

I alt	413 ha
Ager	323 ha
Skov	85 ha
Andet	5 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med korn- og frøavl, samt traditionelt skovbrug.

Historiske oplysninger: Efter at Nørager havde været i slægten Moltkes eje igennem 100 år, købtes godset i 1937 af godsejer Frode Hansen og har været i hans efterkommeres eje siden.

Ejendommens navn: NØKKENTVED

Ejer: Clara v. Arnold-Grøn.

Areal:

I alt	60 ha
Ager	55 ha
Andet	5 ha

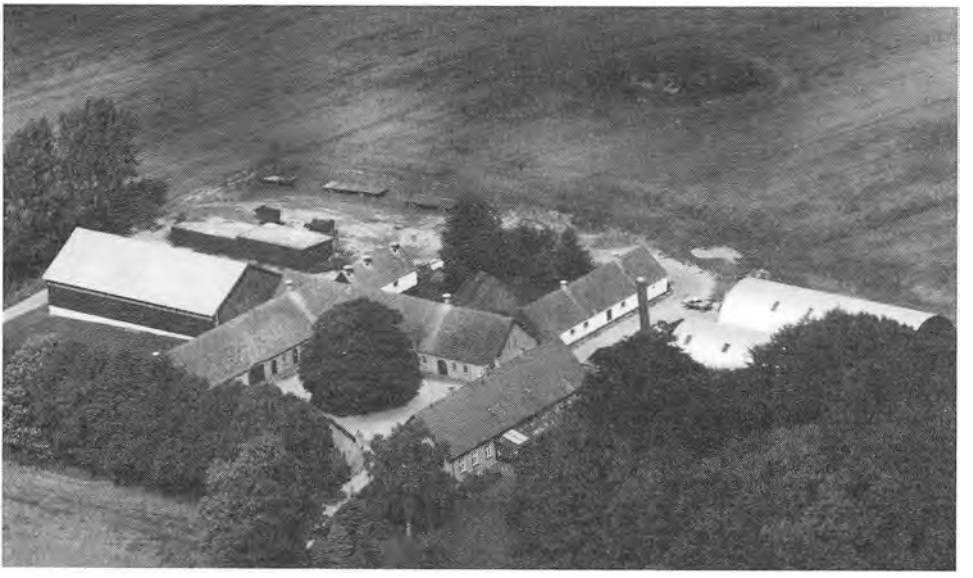
Driftsform: Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, raps og sukkerroer.

Historiske oplysninger: Ejendommen overtoges i 1980 og har forpagtet 102 ha af Bjergbygaard.

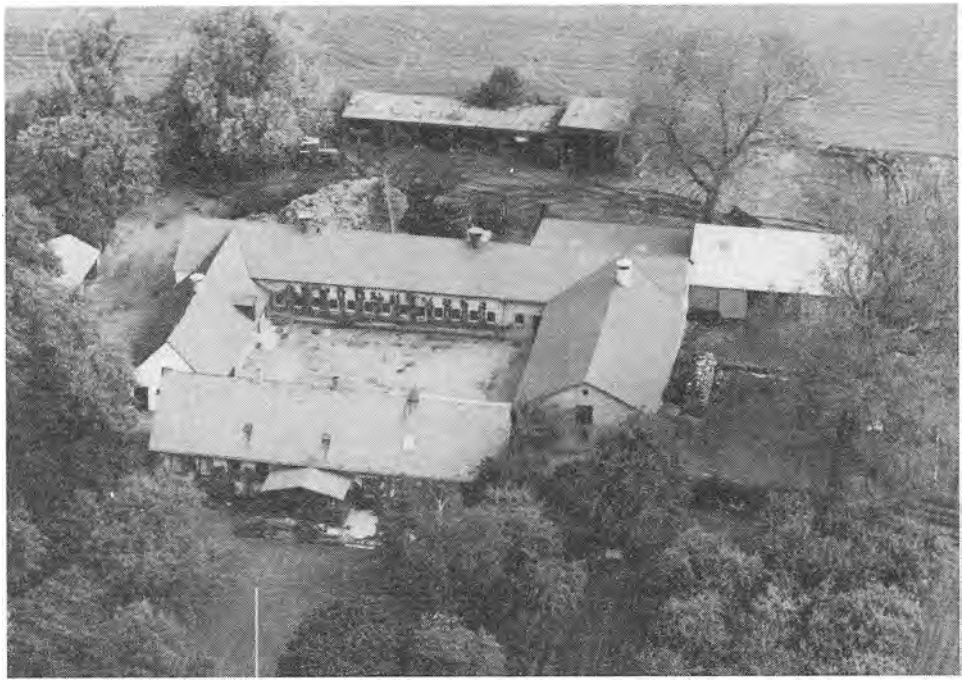
Ejendommens navn: ODBOGAARD
Ejer: Fredløv Lange Jørgensen.
Areal: I alt 23 ha
Ager 23 ha
Driftsform: Markbrug med avl af korn og sukkerroer.
Historiske oplysninger: Ejendommen kom i slægtens eje i 1850. Var tidligere velkendt for sin fremavl af belgierheste. Nuværende ejers fader overtog gården i 1917.

Ejendommens navn: ORELUND
Ejer: Lise og Lotte Treschow.
Areal: I alt 290 ha
Ager 233 ha
Skov 57 ha
Driftsform: Kvægløst landbrug med traditionel planteavl og skovbrug.
Historiske oplysninger: Orelund hed tidligere Lille Mørkegaard. Godset kom i 1973 i slægten Treschows eje tillige med Torbenfeldt.

Ejendommens navn:	PEDERSMINDE
Ejer:	Hans Walther.
Areal:	I alt 96,4 ha Ager 96,4 ha
Driftsform:	Svineavlsbesætning på 150 årssøer med salg af smågrise. markbruget drives med korn, vårraps og frøavl.
Historiske oplysninger:	Bygningerne blev hovedsagelig opført i slutningen af forrige århundrede, efter at gården var blevet flyttet. Nuværende ejers fader overtog gården i 1941.

Ejendommens navn: RENDSBORGGAARDEN

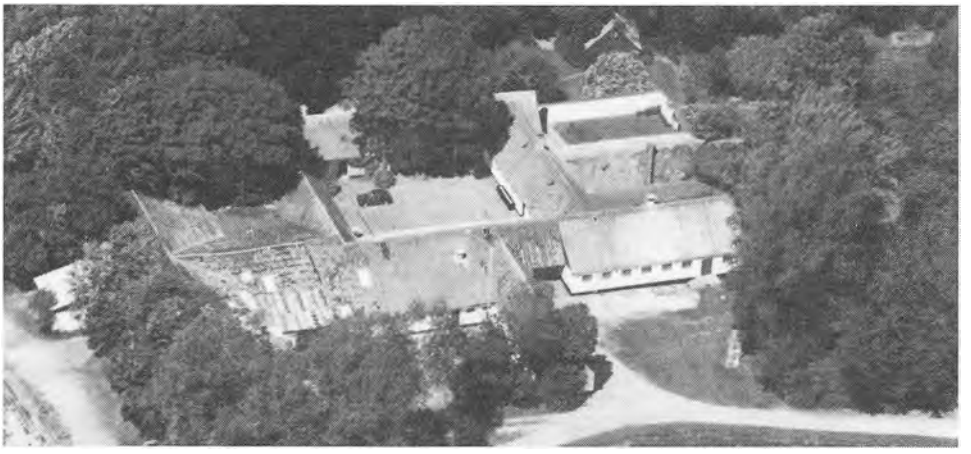
Ejer: Novo Industri A/S. Forpagter Bent Nielsen.

Areal:

I alt	41 ha
Ager	36 ha
Eng	5 ha

Driftsform: Drives med en besætning på ca. 20 fedekreaturer. Markbruget er med dyrkning af korn og fabriksroer.

Historiske oplysninger: Gården har været i forpagterens slægts eje siden 1917 og blev i 1969 overtaget af Novo.

Ejendommens navn: RAABEHØJGAARD (Myretygegaard)

Ejer: Peder Johannes Olsen.

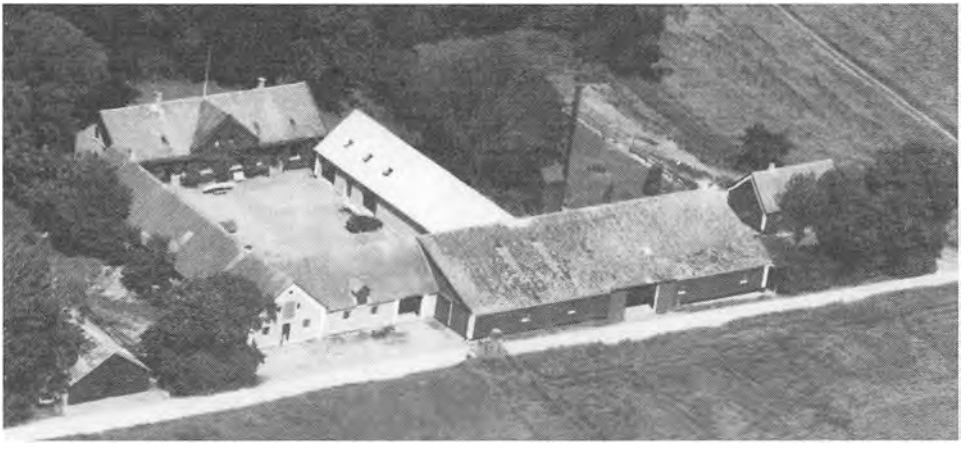
Areal:

I alt	115 ha
Ager	100 ha
Skov	7,5 ha
Andet	7,5 ha

Driftsform: Ejendommen drives med en besætning på ca. 280 fedesvin. Markbruget er med dyrkning af korn, rajgræs og raps samt spinatfrø.

Historiske oplysninger: Gårdens navn er kendt helt tilbage til 1640. Én af nuværende ejers forfædre er Gdm. Peder Hansen, som i 1870-erne modtog H.A.ø.S.' store sølvbæger som belønning for sin dynamiske indsats for landbruget. Sølvbægeret, som er med låg, bevares endnu på ejendommen som et skattet klenodie.

Myretygegaard er opført efter en brand i 1900.

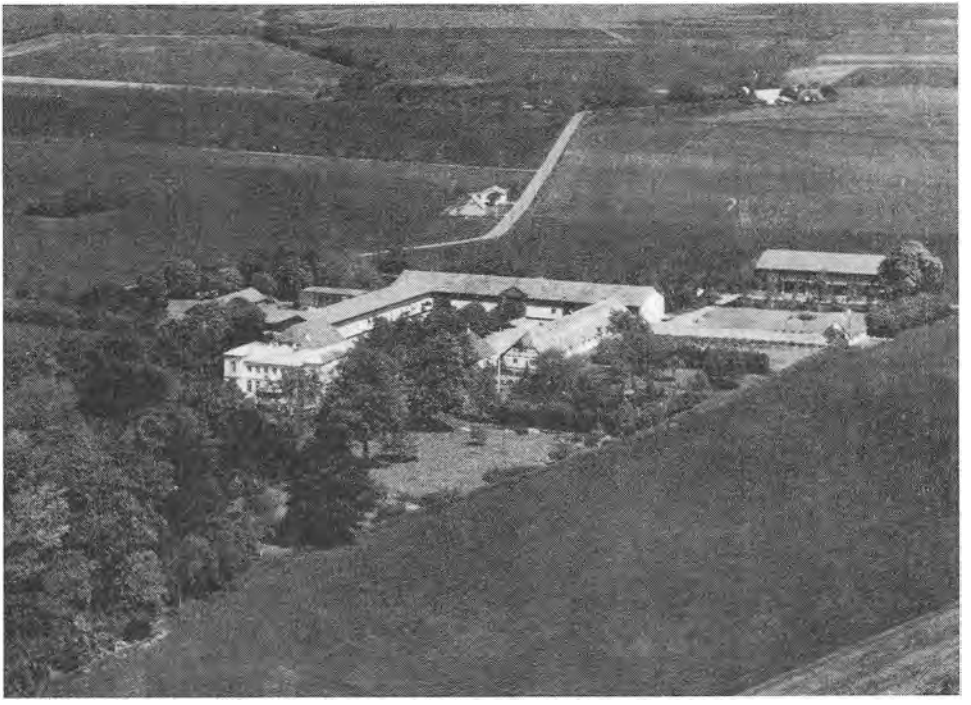
Ejendommens navn:	SALTOFTE
Ejer:	Niels Boserup.
Areal:	I alt 292 ha
	Ager 229 ha
	Skov 50 ha
	Andet 13 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med markafgrøderne korn, frø, ærter, bønner og lucerne, samt kirsebær fra plantage.
Historiske oplysninger:	Saltofte købtes 1913 af Poul Boserup.

Ejendommens navn:	SELCHAUSDAL
Ejer:	Vagn Jensen.
Areal:	I alt 443 ha Ager 250 ha Skov 110 ha Andet 83 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med markafgrøderne korn, ærter, raps, frøgræs og sukkerroer.
Historiske oplysninger:	Ejendommen nævnes første gang i 1339 og hed den gang Gundetved. Nuværende hovedbygning bygget 1856 og er fredet.

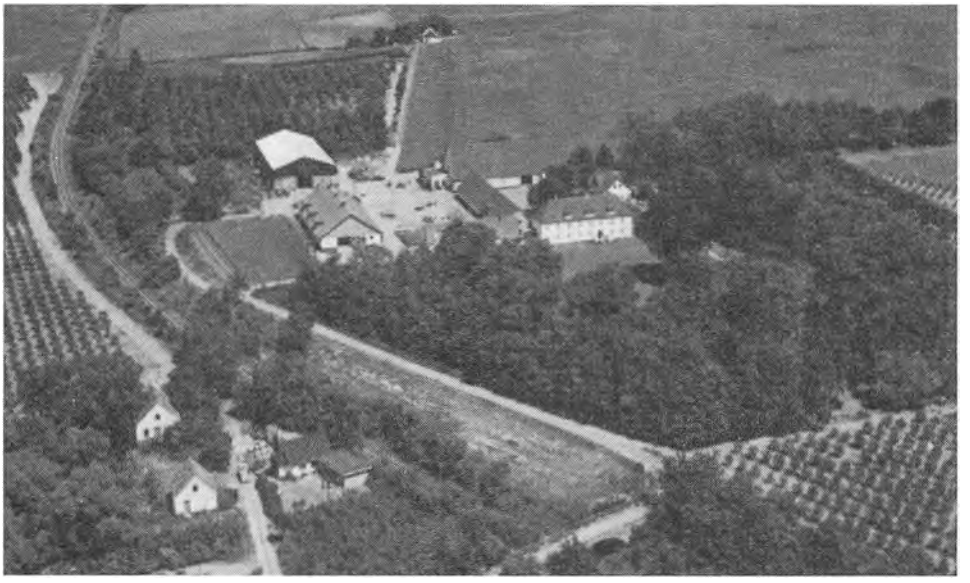
Ejendommens navn:	SEVERINSMINDE
Ejer:	Jørgen Greve Ahlefeldt-Laurvig.
Areal:	I alt 189 ha
	Ager 159 ha
	Skov 10 ha
	Eng 20 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med dyrkning af korn og frø.
Historiske oplysninger:	Severinsminde var i middelalderen en hovedgård. Kom senere under baroniet Løvenskiold, hvorfra den frasolgtes i begyndelsen af dette århundrede.

Ejendommens navn:	SMAKKERUP
Ejere:	Regitze og Poul Johan Prahl.
Areal:	I alt 273 ha
	Ager 244 ha
	Skov 22 ha
	Andet 7 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med markafgrøderne korn og forskellige frøarter.
Historiske oplysninger:	Ejendommen kom i slægten Prahl's eje i 1906.

Ejendommens navn:	SOPHIENBORG og STRØDAM		
Ejer:	Hillerød kommune. Forpagter Ove Hansen.		
Areal:	I alt	140 ha	48 ha
	Ager	103 ha	40 ha
	Skov	30 ha	103 ha
	Andet	7 ha	8 ha
Driftsform:	Ejendommen drives kvægløst bortset fra fire heste. Markafgrøderne er korn og raps. På engene græsser ca. 130 stk. kvæg årligt.		
Historiske oplysninger:	Forpagteren har været på disse ejendomme siden 1970. De forventes udstykkede i nær fremtid.		

Ejendommens navn: ST. FLINTERUP
Ejer: Knud Rasmusen.
Areal: I alt 185 ha
Ager 166 ha
Andet 19 ha
Driftsform: Kvægløst landbrug med korndyrkning og frøavl samt sukkerroer. Kirsebær til Heering siden 1952.
Historiske oplysninger: Ejendommen i familiens eje fra 1922. Overtaget af nuværende ejer i 1952.

Ejendommens navn: STORE HENRIKSHOLM
Ejer: Henrik Clausen.
Areal: I alt 44 ha
Ager 38 ha
Skov 2 ha
Andet 4 ha
Driftsform: Bortset fra 10 får drives ejendommen kvægløst. Markafgrøderne er korn.
Historiske oplysninger: Ejendommen købtes i 1984 af fabrikant Sv. Bergsøe, Astrup gods. Alle bygninger er opført i kampesten.

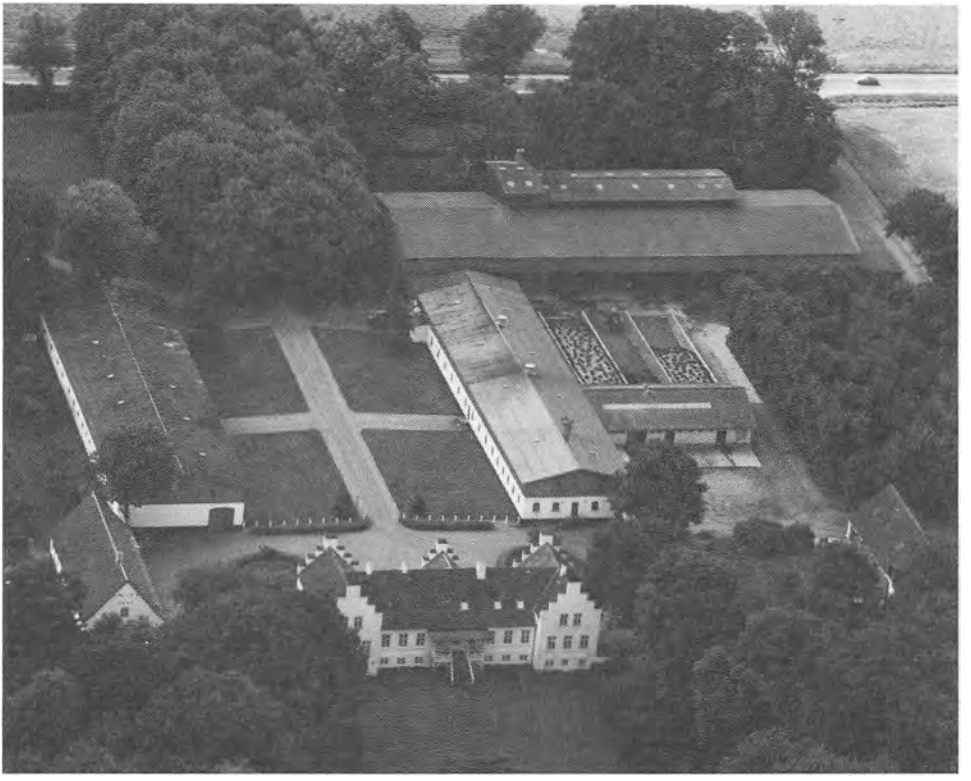
Ejendommens navn: SVANHOLMGAARD med Eskemose

Ejer: Tage Jeppesen.

Areal: I alt 72 ha
Ager 72 ha

Driftsform: Svinebesætning med SPF opformering. Ca. 90-100 årssøer samt slagterisvin. Markerne dyrkes med sukkerroer, raps og korn.

Historiske oplysninger: Første generation af familien på gården var fæstebønder under Dragsholm. Nuværende ejer er femte generation, og gården har været i slægtens eje fra 1790.
Allerede i 1817 modtog gården en udmærkelse fra H.A.ø.S. i form af et sølvbæger.
I 1982 købtes nabogården Eskemose til.

Ejendommens navn:	SVINNINGEGAARD
Ejere:	Henning, Karsten og Michael Hansen-Nord.
Areal:	I alt 218 ha Ager 208 ha Skov 6 ha Andet 4 ha
Driftsform:	Malkekvægbesætning på ca. 90 årskøer og opdræt er under afvikling grundet på IBR-smitte. Markerne dyrkes med korn, fabriksroer, kløver- og græsfrø.
Historiske oplysninger:	Hovedbygning opført 1850-51. Nuværende ejer overtog gården 1945. Modtog 1984 hæderspris for fortjenstfuldt arbejde vedrørende kvægbrug.

Ejendommens navn: SØLYST
Ejer: Frantz Neergaard-Petersen.
Areal: I alt 125 ha
Ager 122 ha
Skov 3 ha
Driftsform: Kvægløst landbrug med dyrkning af korn og frø.
Historiske oplysninger: Ejendommen må siges at være væsentlig anderledes end selskabets øvrige gårde, da den er opstået ved Lammefjordens inddæmning. Bygningerne er fra ca. 1930 og senere indrettet til opbevaring af løg, asparges og gulerødder. Nuværende ejer overtog gården i 1978 og har købt yderligere jord til.

Ejendommens navn: SØNDERHØJ
Ejer: M. Ougaard.
Areal: I alt 12 ha
Ager 8 ha
Skov 2,5 ha
Andet 1,5 ha
Driftsform: Kvægløst landbrug med avl af korn og rapsafgrøder.

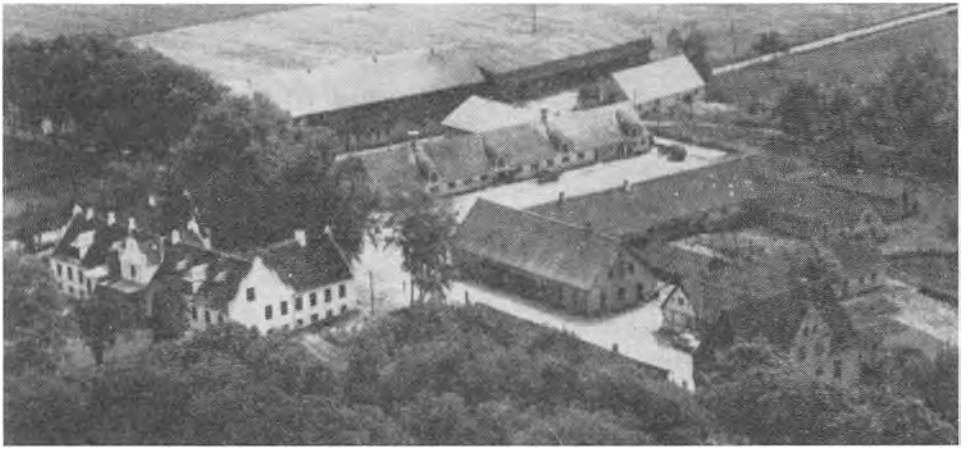
Ejendommens navn: TAMDRUP BISGAARD

Ejere: Birgit og Jens Lauersen.

Areal:
I alt 207 ha
Ager 132 ha
Skov 27 ha
Andet 48 ha. (Bærbuske med solbær og ribs).

Driftsform: Kvægløst landbrug med markafgrøderne korn og raps, samt specialafgrøderne i bærplantagen.

Historiske oplysninger: Tamdrup Bisgaards historie kan føres tilbage til den tidligste middelalder. Hovedbygning og gårdkompleks er fredet ligesom agerrumsladen.
Ejeren har tidligere været forpagter på Kattrup og Vognserup.

Ejendommens navn: TOFTHOLM

Ejer: Birgit Pedersen. Forpagter Rud Hansen.

Areal:
I alt 221 ha
Ager 127 ha
Skov 55 ha
Andet 39 ha

Driftsform: Kvægløst landbrug med markafgrøderne korn, raps, hvidkløver og engrapgræs. Skoven drives traditionelt med bl.a. salg af pyntegrønt og juletræer.

Historiske oplysninger: Toftholms historie går tilbage til middelalderen, hvor der endnu i gårdkomplekset ses rester af et voldgravsanlæg, som i dag er fredet. Ejendommen hed tidligere Mørkegaard.

Ejendommens navn: TORBENFELDT

Ejere: Fritz og Peter Treschow.

Areal: I alt 1.421 ha
Ager 551 ha
Skov 870 ha

Driftsform: Godset drives kvægløst med traditionelt skovbrug og landbrug.

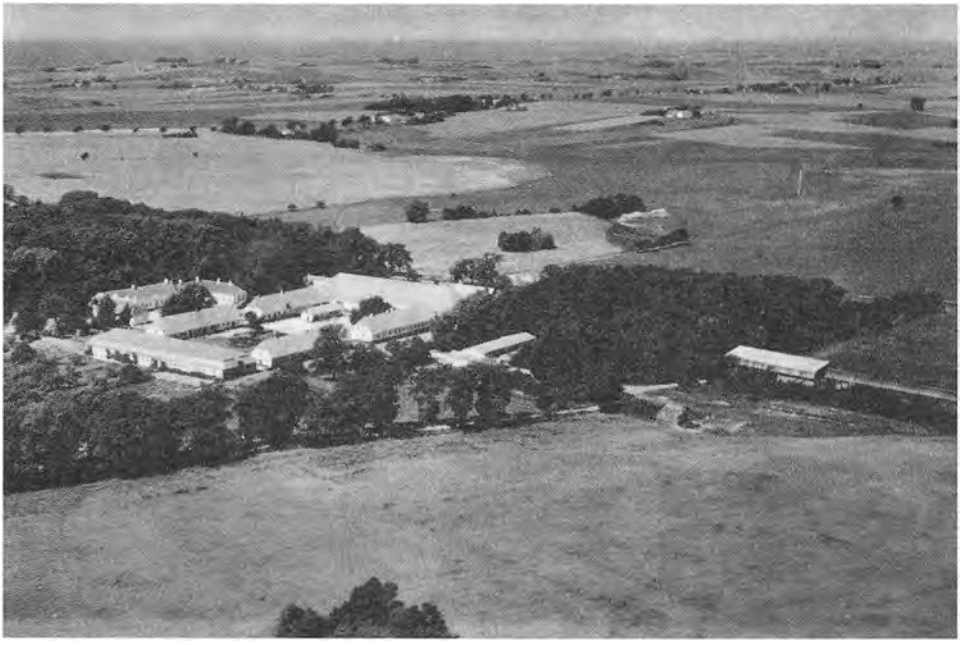
Historiske oplysninger: Torbenfeldt, tidligere Frydendal, er bygget igennem flere århundreder. Den ældste del formodes at være fra 1400-tallet, og de seneste tilbygninger kom til så sent som i 1906, da bygningerne blev forsynet med hjørnetårne og takkede gavle.
Torbenfeldt kom i 1873 i slægten Treschow's eje.

Ejendommens navn:	VESTERBYGAARD
Ejer:	Niels Fonnesbech-Wulff.
Areal:	I alt 325 ha Ager 285 ha Skov 23 ha Andet 20 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, frø og roer til fabrik.
Historiske oplysninger:	Ejendommen kom i slægtens eje i 1840, og nuværende ejer er femte generation på godset.

Ejendommens navn:	VÆRSLEVGAARDEN
Ejer:	H. Q. Rasmusen og M. Q. Rasmusen.
Areal:	I alt 143,5 ha Ager 137 ha Skov 1 ha Andet 5,5 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med traditionel markdrift med korn og frø.
Historiske oplysninger:	Værslevgården kom i slægtens eje i 1876, idet den købtes af C. C. Quaade. Gården havde i 1920erne og 30erne andre ejere, men kom atter i familiens eje i 1936. Bygningerne er hovedsageligt opført efter en brand i 1921.

Ejendommens navn:	AAGAARD
Ejer:	John Hellemann Olsen.
Areal:	I alt 416 ha Ager 340 ha Skov 25 ha Eng 51 ha
Driftsform:	Kvægløst landbrug med dyrkning af korn, frø og sukkerroer. Traditionelt skovbrug.
Historiske oplysninger:	Godset har været i slægtens eje siden 1865, da det købtes af greve Emil Moltke. Hovedbygningen er fredet og indeholder dele fra den tidligste del af 1600-tallet.

Ejendommens navn: AASTRUP KLOSTER

Ejer: Det grevelige Dannemandske Stift. Forp. H. Hansen-Nord.

Areal:
I alt 688 ha
Ager 380 ha
Skov 283 ha
Andet 25 ha (park).

Driftsform: Godset drives som kvægløst landbrug med traditionel markdrift bestående af korn- og frøavl. Skoven drives ligeledes som traditionel skovdrift.

Historiske oplysninger: Hovedbygningen med omgivende grave er fredede. Østfløjen opført 1613, nordfløjen 1589, vestfløjen fra 1856. Godset ejedes tidligere af lensgreve Dannemann, som ikke efterlod sig livsarvinger, og derfor blev Aastrup til et stift.

Selskabets medarbejdere i jubilæumsåret

PLANTEAVL
Agronom Peter Bækgaard
Tekniker Per Jensen
Assistent Evald L. Christensen

REGNSKAB OG ØKONOMI
Agronom Ole Halvorsen
Reg. revisor Otto Krog
Regnskabsass. Anette Christensen
Regnskabsass. Hanne Ravnsted-Larsen
Regnskabsass. Sofie Vaarbjerg
Regnskabsass. Gitte Rasmussen
Kontorass. Inger Pedersen

KVÆGAVL
Agronom Frode Mortensen

SVINEAVL OG FODRING
Agronom Frede Malmos
Agronom Søren Lunøe

REDSKABER OG MASKINER
Agronom Poul Marker

BYGGERI
Agronom Klaus Jensen

LANDBORET
Cand. jur. Jes Løkkegaard

EJENDOMSHANDEL
Agronom Ole Vistisen

SPECIALAFGRØDER
Agronom Kim A. Enemark

LANDBOUNGDOM
Konsulent Susanne Lauridsen

Oversigt over selskabets embedsmænd og konsulenter 1962-87

PRÆSIDENT

Kammerherre S. A. Timm, Aggersvold	1962-66
Godsejer Poul K. Prahl, Smakkerup	1966-74
Godsejer Ib Lemvigh, Algistrup	1974-86
Kammerherre Jørgen Greve Ahlefeldt-Laurvig, Eriksholm	1986-

VICEPRÆSIDENT

Godsejer Poul K. Prahl, Smakkerup	1962-66
Godsejer Ole Junker, Aunsøgaard	1966-74
Godsejer, hofjægermester Allan Hastrup, Dønnerup	1974-80
Proprietær Torben P. Smidth, Hallebygaard	1980-

FORMAND FOR HUSDYRBRUGSUDVALGET

Skovejer Frede Jensen, Jyderup Skov	1951-67
Godsejer H. Hansen-Nord	1967-79
Godsejer Ole Schwensen, Arnakke	1979-85
Inspektør Verner Mouritsen, Frihedslund	1985-

FORMAND FOR PLANTEAVLSUDVALGET

Godsejer J. F. Bøttger, Dragsholm	1946-70
Godsejer Ib Lemvigh, Algistrup	1970-74
Godsejer Niels Fonnesbech-Wulff, Vesterbygaard	1974-82
Proprietær M. Th. Qvade Rasmusen, Værslevgaard	1982-

FORMAND FOR REGNSKABS- OG ØKONOMIUDVALGET

Godsejer E. Bernhoft, Bødstrup	1967-75
Proprietær Torben P. Smidth, Hallebygaard	1975-81
Proprietær, hofjægermester Leif Krabbe, Aldersro	1981-

FORMAND FOR MASKIN- OG BYGNINGSUDVALGET

Godsejer G. Faye, Birkendegaard	1960-69
Godsejer, kammerherre E. Dinesen, Kragerup	1969-

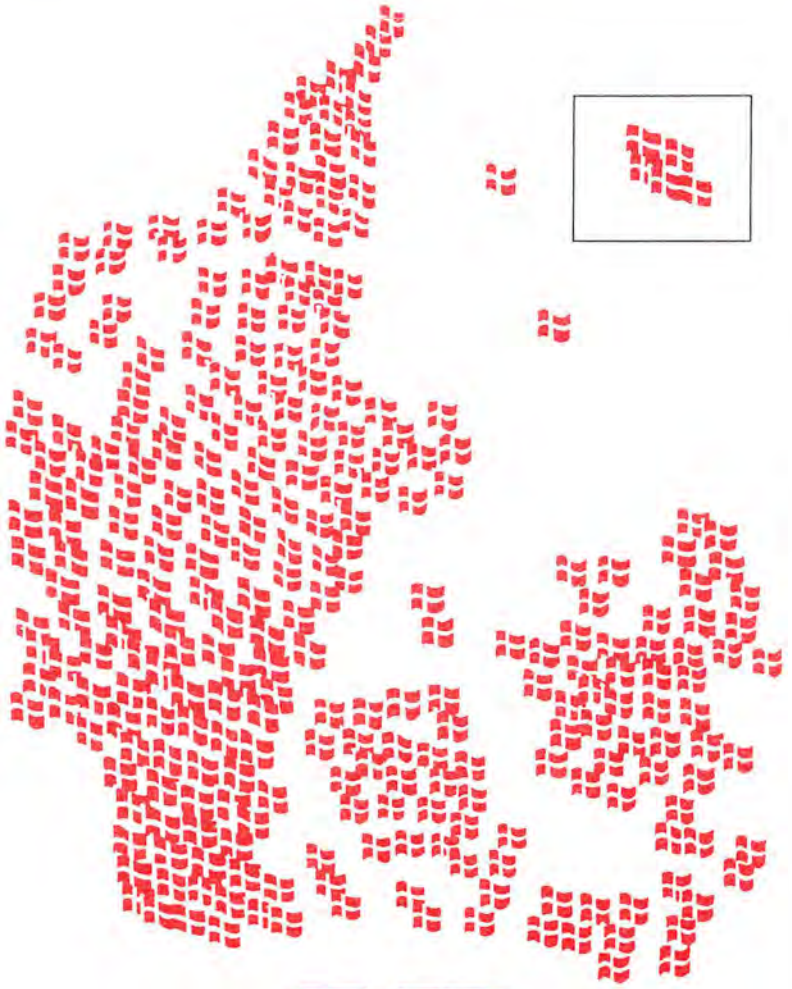
KONSULENTER I PLANTEAVL

Agronom J. Chr. Tvergaard	1950-76
Agronom Peter Bækgaard	1971-

KONSULENTER I REGNSKAB OG ØKONOMI

Agronom Tage P. Brixner	1966-79
Agronom E. J. Topbjerg	1971-72
Agronom Ejvind Frandsen	1972-80
Konsulent Holger Hansen	1977-84
Agronom Poul Holm	1980-81
Agronom Jens Lauring Knudsen	1981-84
Agronom Ole Halvorsen	1984-
Reg. revisor Otto Krog	1985-

Danmark ønsker tillykke med de 175 år.

KREDITFORENINGEN DANMARK

Øerne	Jylland
København: Jarmers Plads 2, 1590 Kbh. V. 01 12 53 00 **Odense:** Albani Torv 2-3, 5100 Odense C. 09 12 53 00	**Herning:** Viborgvej 1, 7400 Herning. 07 12 53 00 **Århus:** Aboulevarden 69, 8100 Århus C. 06 12 53 00 **Aalborg:** Algade 56-58, 9100 Aalborg. 08 12 53 00

-vi skaffer penge til huse

Jyderup Boglrykkeri 03-47 62 16